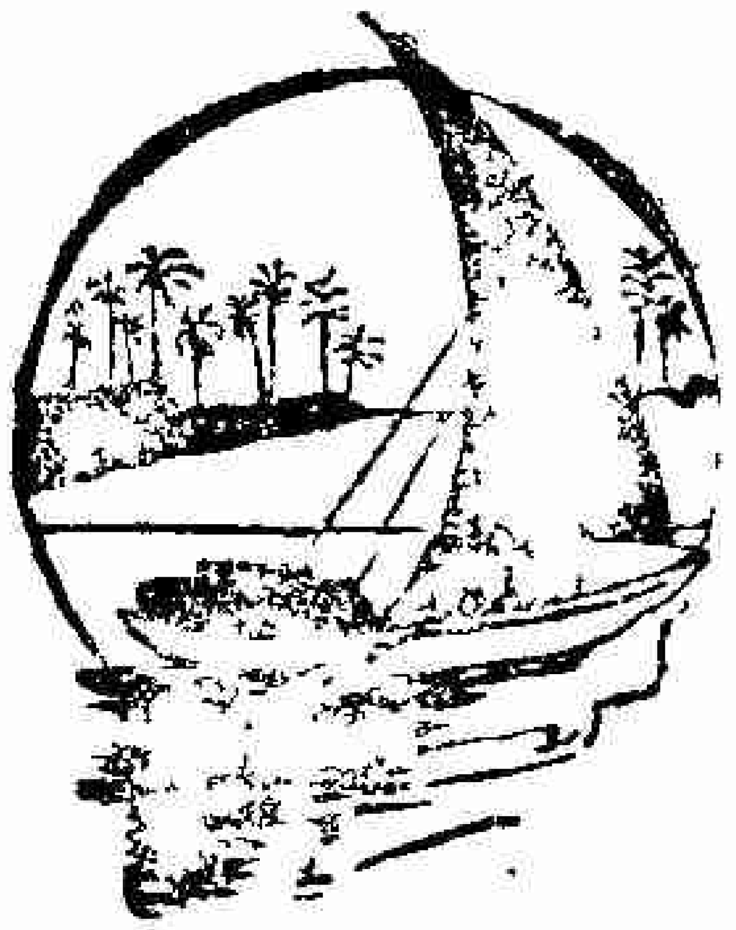

లేచిపోయిన మనిషి

ఎక్కడో ఎవరో ఒక ముసలమ్మ చచ్చింది. యశోదకు ముప్ఫై వేలరూపాయలవిలువ చేసే ఆస్తి సంక్రమించింది. ఊళ్లో పెళ్ళయితే కుక్కలకు హడావుడి. ఎవరికన్నా లప్ప వొచ్చిపడితే ఊళ్లోవాళ్ళకి హడావుడి. కుక్కలకేదైనా ఒరుగుతుంది. మనుషులకేమీ ఒరగదు. ఎదురుగుండావచ్చి "ఏం అదృష్టం! పెట్టిపుట్టాలి! దేవుడెవరికివ్వాలో వాళ్ళకే ఇస్తాడు" అంటారు. అవతలికి వెళ్ళి, "కలిసింది ముదనష్టం!" అంటారు. ఇట్లా వచ్చి కలిసే ఆస్తులకి 'ముదనష్టం' అనే పేరు. అంతమాత్రంచేత 'ముదనష్టం' వచ్చికలిస్తే వద్దనేవాడెవడూ లేడు. ఎవరికన్నా ముదనష్టం కలిచినప్పుడల్లా, నలుగురూచేరి 'ముదనష్టాలు' కలిసిన వాళ్ళందరి కథలూ చెప్పుకుంటారు. అక్కడికదితృప్తి.

యశోదకి తండ్రి ఉన్నాడుగాని తల్లిలేదు. ఈఆస్తి కలవకపోయినా ఆమెకు అన్న వస్త్రాలకు లోటులేదు; ఉన్నలో

ఉదో అది ఒకమతీక్ష్ణేదికాదు. ఆమె అన్నలిద్దరూ దూరదే శాల్లో ఉద్యోగాలుచేసి డబ్బు వెనకేసుకుంటున్నారు. తనకీ ఆస్తి వచ్చిందనగానే మొదట్లో ఆమెకు ఏ వికారమూ కలగ లేదు. పరిమితమైన ఆమె అవసరాలు ఇక పెంచుకునేదిలేదు. అందుచేత ఈ ఆస్తివచ్చి తన జీవితాన్ని ఏవిధంగా మార్పుచే సేదీ ఆమె ఊహించలేదు. డబ్బు చాలా పాపిష్టిదనీ, డబ్బు జాస్తిగా ఉన్నవాళ్ళకి ఈలోకంలోగాని, పరలోకంలోగాని సుఖంలేదనీ ఆమె కొంత అనుమానంకూడానూ.

ఆస్తి కలిసినందుకు అందరూ తనను అభినందించి సంతో షం వెళ్ళబుచ్చుతూంటే, ఆస్తివచ్చింది తనకుకాదనీ, ఊళ్ళో వాళ్ళకనీకూడా ఆమెకుతోచింది.

అయితే సంఘంలో తన ప్రాముఖ్యం హెచ్చిందని యశోద త్వరలోనే తెలుసుకున్నది. ఇది తెలుసుకోవటానికి ఆమె మేనమామ లక్ష్మీకాంతంకూడా సహాయపడ్డాడు.

"ఏమేవ్, కోడలా! ఇతరులను హీనంగా చూడటానికీ, ఇతరులు చెయ్యటానికి భయపడేపనులు ధైర్యంగా చేయటానికీ నీకిప్పుడు కొంత అధికారం వచ్చిందన్నమాట! తెలుసా?" అన్నాడు కాంతం మామయ్య.

"నీ ఆస్తంతా అట్లాగే పాడుచేశావుకనక నీకా సంగతి బాగా తెలియాలి" అన్నది యశోద.

"అందు కభ్యంతర మేమిటే? డబ్బుగురించి ఖన్నడుగు

చెపుతాను. డబ్బు విలువ దాని ఉపయోగంలో ఉంది. మాట వరసకి నీదగ్గిర వెయ్యిరూపాయ లున్నాయనుకో. అవి పెట్టే అవసరాలే గనుపుకుంటే దానికి విలువేలేదు. వెయ్యిరూపాయలంటే వెయ్యిమందికి రెండుపూటలా ఒకరోజు తిండికి సరిపోతుంది. ప్రపంచంలో రోజూ ఎన్నో కోట్లమంది రెండుపూటలా అన్నం తినేస్తున్నారు. అందువల్ల విశేషం ఏమీ జరగటం లేదు. ఆ వెయ్యిరూపాయల్నీ నువ్వు దుర్వినియోగపరచటానికి సిద్ధపడితేనే దాని విలువ నీకు గిట్టుబాటవుతుంది. తంగా పదీ చేబదుల్లిచ్చావనుకో, వందమందిని కట్టేసుకుంటావు. తాగుడూ, వ్యభిచారాలూ, మోసాలూ, హత్యలూ మామూలు మనుషులుచేస్తే తప్పులు. వాటికి దండన, అవే డబ్బుగలవాళ్లు చేస్తే వాటి విలువవేరు. పిండికొద్దీ రొట్టె. నీదగ్గిర డబ్బున్నకొద్దీ ఈపనులుచేసేఅధికారం నీకు జాస్తిగా ఉంటూఉంటుంది. అందరికీ ఒకటే న్యాయచట్టమనేదీ, ఒకటే నీతి అనేదీ శుద్ధాబద్ధం. నన్ను చట్టాలు తయారుచెయ్యమంటే ఆదాయాలవారీగా నీతీ, న్యాయమూ ఏర్పాటుచేస్తాను. జరుగుతున్నది అదేగా? చట్టంచేస్తే వచ్చిందా ఏమిటి?" అని కాంతం మామయ్య ఉపన్యాసం దంచాడు.

యశోదకి మేనమామతో ఆటే మాట్లాడటం ఇష్టం లేదు. ఆయన అన్ని వ్యసనాలకూ దాసుడు. పైగా అర్థంలేని సిద్ధాంతాలన్నీ చెబుతాడు. వినటానికి తలనొప్పి. కాని మాట

సాగిస్తే ఒకంతట వదలకు.

"ప్రపంచమంతా నువ్వన్నట్టే ఉంటుందా ఏమిటి?" అన్నదామె.

"ప్రపంచం నువ్వు చూశావా? నేను చూశానా? నన్ను చూడరాదూ? రెండేళ్ళనించీ నే నింట్లో తప్ప పడుకోవటం లేదే! డబ్బుండగా ఎప్పుడన్నా ఇంట్లో పండుకుని ఎరుగుదునా?" అన్నాడు లక్ష్మీకాంతం.

యశోద "సరేలే!" అంటూ అక్కణ్ణించి వెళ్ళిపోయింది. తన సంభాషణ ఇతరుల కెట్లాతగిలేదీ తెలుసుకోగల ఆత్మజ్ఞాని కాదు కాంతం. యశోద వెళ్ళిపోయినందుకు అతను ఆశ్చర్యపోయినాడు. నేరుగా తన బావగారిదగ్గిరకి వెళ్ళి, "ఏం, బావా? యశోదకువచ్చిన ఆస్తివిషయం వాళ్ళెవరో వ్యాజ్యం వేస్తారని విన్నాను, నిజమేనా?" అన్నాడు.

"ప్లీడరుగారి నడిగితే వాళ్ళకు వ్యాజ్యంవెయ్యటానికి గట్టిపరక ఆస్కారంకూడా లేదన్నాడు. అదేమీ లేదుగాని, పాపం, దానికి కాస్త మంచిరోజులు తిరిగినట్లుగాఉంది. లేచిపోయిన ఆవైభవకూడా తిరిగొస్తే బాగుండును. ఆడదానికి మొగుడులేని బతుకేం బతుకురా, కాంతం?" అన్నాడు ముసలాయన విచారంగా.

2

"అదెంత భాగ్యం, బావా? పాపాల భైరవుణ్ణి నేడున్నా

గా? వెతికి రమ్మంటే ఇవాళ వెళ్లనూ? ఈసారి వొట్టిచేతు లతో ఇంటికివస్తానా? సప్త సముద్రాలూ గాలించి ఎక్కడు న్నాసరే పిలకపట్టుకు లాక్కొస్తాగా" అన్నాడు కాంతం.

"నీ మొహంకాదూ? కిందటిసారి ఇట్లాగే నాలుగువం దలు పట్టుకెళ్ళి ఏ గుర్రాలమొహానో పెట్టివచ్చావ్!" అన్నాడు యశోద తండ్రి చలమయ్య.

నీ-తోడు బావా—!"

"నీ ప్రమాణా లెవరు నమ్ముతార్రా? నీసంగతి ఇవాళ చూస్తున్నానుగనకనా? నిన్ను నమ్మి నీచేతికి ఒక్కరోలీ ఇవ్వను.

అంతమాట అనిపించుకున్నాకగాని కాంతం విరమించ లేదు. తన ఓడు తెలుసుకోలేకపోవటంలో కాంతం ఎంత మూ ఢుడంటే, అతనితో మాట్లాడే టప్పుడు ఎంత మొహమాటస్తు లుకూడా నిర్మొహ మాటంగా అతనితో కుండపగలేసి మా ట్లాడేవాళ్లు. అట్లా మాట్లాడించుకోవటం అతనికి పరిపాటి కూడా అయిపోయింది.

యశోదకి ఆస్తి వచ్చిందని తెలిసిన క్షణంనించీ కాంతం తను బాగుపడే మార్గం ఏదైనా ఉందా అని బుర్ర వేడెక్క టట్టు ఆలోచిస్తున్నాడు. యశోదని పెళ్లాడేద్దామా అని ఒక ఆలోచనవచ్చింది. కొంతసేపు ఈ ఆలోచన చాలా బాగున్నట్టు కూడా అనిపించింది. చివరకా ఆలోచన కట్టిపెట్టాడు. యశో దకు తనమీద వ్యామోహం ఉండదనికాదు—అటువంటి

సందేహం అతనికి తట్టనేలేదు—యశోదను ఎవరన్నా పెళ్లిచేసుకుంటే ఆపెళ్లి చెల్లదని.

పోనీ, మేనగోడలిని చాటుగా తన వలలో వేసుకుని 'ఎస్టేటుకు' 'మేనేజరుగిరీ' చేద్దామా అనుకున్నాడు. ఇది బాగానే కనిపించింది. యశోదకు తనమీద ఏపాటి వ్యామోహం ఉందో తెలుసుకోవాలిగా? ఆలోచించాడు. తన కేం లోటు? ఇంకా నలభై రెండు నిండలేదు. పాతికేళ్లకే కుర్రాళ్లకి జుట్టు నెరిసిపొయ్యే ఈరోజుల్లో తన నొక్కులజుట్టు ఇంకా నిగనిగలాడుతూ తుమ్మెదరెక్కలల్లే ఉంది. తనలో ఇంకా శృంగారం చావలేదు. యశోదను చూసినా మగవాడి కోసం తపించిపోతూ ఉండాలి. ఇరవైనాలుగేళ్లు నిండి ఇంతవరకూ పురుషస్పర్శ ఎరుగని మనిషి తనవంటి వాడు దొరికితే ఎగిరి దూకకుండా ఉంటుందా? అంతా తనకు సుముఖంగానే ఉంది. కాని యశోద మోసం చేసింది. ఇంకో ఐదునిమిషాలు నిలబడి మాట్లాడి నట్టయితే తను యశోదతో, తన భార్య పిల్లల్ని కని ఎట్లా అందవికారమై పోయిందీ, తనను ఎంతెంత అందగత్తెలు ప్రేమించిందీ అన్నీ చెప్పేద్దామనుకున్నాడు. కాని, వెర్రిమొహం, మాటలోనే జారుకుందీ. ఏబుద్ధిన ఉన్నదో, మరోసారి చూద్దాం అనుకున్నాడు కాంతం. ఇది సాగే ఆలోచన కాదేమోనని అతనికి ఒక్కనాటికీ తట్టలేదు. అందులో ఆశ్చర్యం ఏమీ లేదు. అతను చవుకబారు ఆడవాళ్లందరితోటీ శృంగా

రం నడిపి, రానురాను ఆడదాన్ని గురించి చపుక బారు అభిప్రాయాలు ఏర్పరుచుకున్నాడు. తన ఆకర్షణశక్తిలో కూడా వల్ల మాలిన గురి తెచ్చి పెట్టుకున్నాడు.

కాంతం మళ్లీ మర్నాడు వచ్చి యశోద వొంటరిగా ఉండటం అసరాచూసుకుని తాపీగా ఆమె భావినిగురించి చర్చించాడు. యశోద తాపీగానే అంతా విన్నది. అతను చెప్పినదాని సారాంశ మేమిటంటే: ఆస్తి రాగానే సరా? దాన్ని ఎవరు చూస్తారు? ఈ యాభైఅయిదేళ్ల వృద్ధు ఇంకా ఎంతకాలం బతికిఉంటాడు? ఆయన హరీ అంటే తరవాత యశోద గతేమిటి? ఇంత ఆస్తీ ఉండి, మొగుడూ, పిల్లలూ, సంసారసుఖం లేకుండా ఎంతకాలం ఇట్లా? పెళ్లిచేసుకోకపోతే ఎవరన్నా అండగా ఉంచుకున్నా మాబాగేగదా? ప్రపంచంలో ఎంతమంది లేరు? సింగినాదం, లోకం ఏమంటుంది? తనను లోకం ఏంచేసింది? ఎవరి పొట్ట వాడు పోసుకుంటున్నంత కాలమూ ఎవర్నీ ఎవరూ ఏమీ చెయ్యలేరు!

అంతా విని యశోద, "నువు చెప్పేది నాకు చాలా అసహ్యంగా ఉంది. ఇటువంటి సలహా ఎప్పుడూ ఎవరికీ చెప్పకు" అని లేచిపోయింది. యశోద వొట్టి కబుర్లకు పడదని నూశ్చిచేసుకుని కాంతం ఆమెవెంటపడి పట్టుకున్నాడు. యశోద పెద్ద పొలికేక పెట్టింది. కాంతం చప్పున ఆమెను వొదిలిపెట్టి సాధ్యమైనంత వేగంగా ఇంటికి వెళ్లిపోయినాడు.

కాంతం యశోదను ఏదో చెయ్యబోయినట్టు ఆనోట ఆనోట ఊరంతా పాకింది. అదివరకు కాంతంగురించి లోకులు చెప్పుకోకపోలేదు. కాని ఎందుచేతో ఈసారి చెప్పుకోవటం వెనకటిమాదిరిగా లేదు. అతను చచ్చు స్త్రీలతో సావాసం చేస్తే ఎవరికీ నెప్పి కలగలేదు. కాని పరువుగల ఆడదానిమీదికి వెళ్ళాడనగానే అందరికీ చురుక్కుమన్నది. కాంతం మనుష్యుల చూపులూ, వాలకమూ భరించలేకపోయినాడు. ఒక రాత్రి పెట్టె సర్దుకుని రైలెక్కాడు.

3

ఆ సమయానికి పూనాలో గుర్రాలు పరుగెత్తుతున్నై. కాంతం పూనా ప్రయణమైనాడు. అతని లెక్కలో డబ్బుకు విలువఇచ్చే దుర్వినియోగాల్లో గుర్రపుపందాలు చాలాఉత్తముమైనవి. ఎన్క్లోజరులోకి వెళ్ళిన క్షణంనుంచీ బయటికి వచ్చేవరకూ కాంతం పొందే బాధా, ఆనందమూకూడా ఒక ప్రత్యేకత గలది. ఇంకే బాధనూ, ఆనందాన్ని వీటితో పోల్చటానికి లేదు. సామాన్యజీవితంలో మనుష్యప్రయత్నానికి ఫలితం ఉంటుంది.. గుర్రపుపందాలదగ్గిర మనిషి విధిచేతి ఆటవస్తువు. బ్రహ్మదేవుడు నొసట రాసినరాత చదువుకోవటానికి గుర్రపు పందాలు భూతద్దం. కాంతం మనస్తత్వం ఎటువంటిదంటే— అతనికి స్వప్రయత్నంమీద ఆధారపడి కష్టసుఖా లనుభవించటంకంటె విధిచేతి కీలుబొమ్మఅవటం అతనికి చాలా

ఇష్టం. డబ్బువచ్చినా పోయినాకూడా దేవుడే స్వయంగా ఇచ్చిపుచ్చుకుంటున్నట్టుండేది కాంతానికి. ఎవరు ఎప్పుడు ఎక్కడ భగవత్సాక్షాత్కారం పొందుతారో ఎవరు చెప్పగలరు?

పూనా కాంతానికి అచ్చివచ్చింది. యశోదవిషయం అప్పుడే మరిచిపోయినాడు. గుర్రాలమీద రెండు మూడువందలు గెలుచుకోవటానికి తనకు ఇల్లు కదలాలనే బుద్ధి పుట్టిందనుకున్నాడు. కానితలవనితలంపుగా కాంతానికి యశోదను గురించి ఆలోచించవలసిన పనిబట్టింది.

ఒకరోజు కాంతం హోటల్లో భోజనం చేస్తూ ఉండగా ఒక మనిషి అతన్ని పలకరించాడు. ఆ మనిషికి ముప్పైఏళ్లు దాకా ఉండవచ్చు. అతన్ని కాంతం అదివరకు ఆ హోటల్లోనే ఒకటి రెండుసార్లు చూశాడు. అతను ధారాళంగా మహారాష్ట్రం మాట్లాడేస్తూండటంచూసి, "ఈ మహారాష్ట్రులు మన తెలుగువాళ్లల్లేనే ఉంటారు ఒక్కొక్కసారి" అని అనుకున్నాడు. ఆ మనిషి ఇవాళ తనను అచ్చ తెలుగులో "మన దేవుడు బాబు?" అని పలకరించాడు.

"ఓరి, నువ్వు తెలుగువాడివిటోయ్? ఇక్కడ ఏం చేస్తున్నావు? ఎన్నేళ్లయిఉన్నావు?" అని ఖత్తుకలిపాడు కాంతం.

అతని పేరు దక్షిణామూర్తిట. చిన్నతనంనుంచీ బొంబాయిలోనే ఉన్నాట్ట. చిన్నప్పుడే తల్లిదండ్రులు చనిపోతే ఒంటరిగా ఉంటున్నాట్ట. ఎవ్వరూ నా అన్నవాళ్ళు లేరుట.

దొరికిన ఉద్యోగం ఏదైనాసరే చేస్తూవచ్చాట—కూలిపనిల గాయతూ. ప్రస్తుతం నెలనించీ ఖాళీగా ఉన్నాట్ట. ఈ దక్షిణా మూర్తి ఒకటి రెండుసార్లు కాంతంవెంట రేస్‌కోర్సుకు వెళ్ళి డబ్బొచ్చే సలహా లిచ్చాడు. అతను లేకపోతే కాంతం సెట్టి మిగిలిఉండును.

"నువ్వు నాకు భలే అచ్చివచ్చావురా, అబ్బీ! నీకేదైనా మంచి ఉపకారం చెయ్యాలి. చేస్తాగా! నన్ను నమ్మి మోసపో యినవాడు లేడు. ఏక్షణానచూసినా చేతిలో దమ్మిడీ ఉండక పోయినా, చేతిమీదిగా లక్షలు దాటిపోతై. చక్రం అట్లా నీ కేసి తిప్పానంటే—" అని కోతలు ఆరంభించాడు.

దక్షిణామూర్తి నవ్వి, "నాకో బాంకు కాషియరు స్నే హితుడుండేవాడు. వాడూ ఈమాటే అనేవాడు!" అన్నాడు. దక్షిణామూర్తి ఎందుకు నవ్వాడో, ఏమన్నాడో కాంతానికి అర్థంకాలేదు.

నిజానికి దక్షిణామూర్తికి ఒక్క రాగిదమ్మిడీ ఇద్దామనే ఆలోచనకూడా కాంతానికిలేదు. ఏదో మాటవరసకి అట్లా అనే శాడు. కాని ఆరాత్రి కాంతానికి నిద్రపట్టబోతుండగా ఒక బ్రహ్మాండమైన ఆలోచన-జన్మ కొకసారిగాని మనిషిబుర్రలో పుట్టని మెరుపులాంటి, కళ్లు జిగేలుమనే ఆలోచన _ ఒకటి తట్టింది. కాంతం పక్కలో చివాలున లేచి కూర్చున్నాడు... నాలుగు మంచిమాటలుచెప్పి ఈ దక్షిణామూర్తిగాణ్ణి పట్టుకు

పోయి, వీడే యశోద మొగుడంటే?!!

4

ఆరాత్రి కాంతం నిద్రపోలేదు. ఆలోచించినకొద్దీ ఈ ఆలోచన గొప్పగా, అద్భుతంగా, అత్యద్భుతంగా, అమోఘంగా కనిపించింది. వీడికా, ఎవరూ లేరు. వయస్సు ఇంచుమించు లేచిపోయినవాడివయస్సే. లేచిపోయినప్పుడా వెధవకి పదిహేనేళ్లు. వీడు వాడు కాడని ఎవరు కనుక్కుంటారూ? వీడికి పూర్వోత్తరాలన్నీ చెప్పేసి, "జాగర్తగా మసులుకోరా, వెధవా!" అంటేసరి! ఒకసారి ఆ యశోదని—దానికెంత గీర్వాణం!— వీడి పక్కలో పడుకోపెట్టేసినాక, ఆతరవాత వీడు కాడని ఒకవేళ తెలిసిపోయినా కుక్కినపేలలాగా నోరుమూసుకుని ఊరుకుంటారు. వీడికా, ఆర్థిక సమస్యా, వైవాహిక సమస్యాకూడా ఠపీమని ఒక్క దెబ్బతో తేలిపోతుంది. వీడు యశోద ఆస్తికి మేనేజరయితే తన పబ్బం బతికున్నన్నాళ్లూ గడుపుకోవచ్చు. వాడిగుట్టు తనకు తెలుసుగనక వాడు తన విషయంలో బుద్ధిగలిగి మసులుకుంటాడు.

తనమీద కృతజ్ఞతకొద్దీ తనను దక్షిణామూర్తి ఒకకంట కనిపెట్టిఉంటాడని కాంతం అనుకోలేదు. అతనికి మనుషుల కృతజ్ఞతలోగాని, ఇతర మంచిలక్షణాలలోగాని విశ్వాసంలేదు.

ఎప్పుడు తెల్లవారుతుందా, ఎప్పుడు దక్షిణామూర్తిగాడితో ఇదంతా మాట్లాడేసి వాణ్ణి ఒప్పింతామా అని కాంతం

తహతహలాడాడు. తెల్లవార్లూ అతనికి నిద్రపట్టనేలేదు. పడు కుందామని చాలా ప్రయత్నాలు చేశాడుగాని ఏమీ లాభం లేకపోయింది. బుర్ర మెయిలువేగంతో పరుగెత్తేటప్పుడు నిద్ర ఎట్లా పడుతుంది?

మర్నాడు సాయంకాలంగాని దక్షిణామూర్తిగాడు కని పించలా. కాంతం తన ప్లానంతా చెప్పాడు. మొదట దక్షిణా మూర్తికి ఒకముక్కకూడా బోధపడ్డట్టు కనపడలా. తీరా అర్థ మయినాక తెల్లమొహం వేసి, "అమ్మో, ముక్కలు విరగద న్నుతారు, చంపేస్తారు. ఆడదానినిగురించిన పని!" అన్నాడు. ఎంత చెప్పినా వాడు ససేమిరా అన్నాడు. వాడు మొండికె త్తినకొద్దీ కాంతానికి చిర్రెత్తుకొచ్చింది. ఇంతగొప్ప ఆలోచన తను చెయ్యటమేమిటి? ఈ అనాకపు కుంక దాన్ని కాస్తా ప్రతి ఘటించట మేమిటి? ఇంత అవమానం కాంతాని కెన్నడూ జరగలేదు. యశోదఅందచందాలు వర్ణించాడు. లాభం లేక పోయింది.

"పోనీ, నువ్వు దానిజోలికిపోకు. ఆస్తిమాత్రం చిక్కిం చుకో. దాని ఆస్తంతా నీపేర పెట్టకపోతే లేచిపోతానను. ఆతరవాత చక్రం నేను తిప్పుతాను" అన్నాడు కాంతం, బల వంతాన ఓర్పు తెచ్చుకుని.

దక్షిణామూర్తి కాస్తా మెత్తబడేటట్టు కనిపించాడు.

"నిజం తెలిసినాక వాళ్లు నన్ను చంపేస్తే?" అన్నాడు.

"ఎవర్రా నిన్ను చంపేదీ? ముసలాడా? ఆడ కుంకా? నాప్రాణం నీప్రాణాని కడ్డేయ్యేనూ? ఇది నాలికా, తాటిపట్టె రా? మంచిగా చెబితే వినిపించుకోవే?"

"నే నన్నీ తప్పులు చేస్తే?"

"ఎవ్వరూ గమనించరు! అవునూ, నువ్వెప్పుడో లేచిపోయినావు! అందరి పేళ్లూ మరచి పోయినావు! నీ కేం జ్ఞాపకమా, పాడా? నాకు తెలిసినంత మటుకూ అన్ని విషయాలు నే చెబుతాలే!"

"అన్నట్టు, మొదలు—నా పే రేమిటి?"

"నీపేరు శాస్త్రి—నారాయణశాస్త్రి. నువు నీతండ్రి కొక్కడవే. మీనాన్న ఊళ్లోవాళ్లచేత తన డబ్బుతో వ్యాజ్యాలు వేయించి ఆ స్తంతా కరారావుడి చేసేసాడు. చివరకు నిన్నేసుకుని సత్రాలవెంట తిరిగా డనుకో. నీకు ఏ ఖర్మఖారం చదువో అంతే. ఇంత ఇంగిలీషూ మాట్లాడెయ్యకు. నీకు పధ్నాలుగోఏట కాబోలు పెళ్లయింది. నీపెళ్లాం పేరు యశోద. దానికప్పుడు పదేళ్లుకామాలు. ఏదో ఏడిసింది! మిగిలిన విషయాలన్నీ నీకు పాఠం చెబుతాలే! రా, నామాటవిని నావెంట వచ్చెయ్యి. నేచెప్పినట్టు చేస్తివా, బాగుపడిపోతావు."

"తనపేరు పెట్టుకుని నేను వచ్చానని తెలియగానే. అసలువాడు వస్తే?" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి.

ఈ జనమేజయప్రశ్నలకి సమాధానాలు చెప్పే ఓపిక

కాంతనికి లేదు. దక్షిణామూర్తి తన ఆలోచనను ఒప్పుకుంటా డని రూఢీఅయినాక ఇక వాడితో విశేషం మాట్లాడే ఓపిక పోయింది. కాంతానికి, పాపం, స్వార్థంతప్ప ఇంకేమీ అర్థమయ్యేది కాదు.

అయితే దక్షిణామూర్తిది జలగపట్టు. హిరణ్యాక్షవరాలన్నీ అడిగాడు. వందప్రశ్నలు వేశాడు. అన్నిటిమీదా తర్జనభర్జనలుచేస్తే కార్యం చెడుతుందని కాంతం దక్షిణామూర్తి కోరిన భరవసాలన్నిటికీ తల ఊపేశాడు, వినిపించుకొనైనా వినిపించుకోకుండా.

అంతా అయినాక దక్షిణామూర్తి దమ్మిడీఅంత మొహం చేసుకుని, "ఎల్లుండి రమ్మన్నారు, తప్పకుండా ఉద్యోగం ఇస్తామన్నారు" అన్నాడు తనలో తను మాట్లాడుకుంటున్నట్టు.

"ఇంకా ఉద్యోగమేమిటి, నీ మొహం! నేనిస్తున్నది ఉద్యోగం కాదూ! అంతా సెటిలయి పోయింది. ఇక మాట్లాడకు, అంతే!" అన్నాడు కాంతం, మాట్లాడితే వ్యవహారం మళ్లీ మొదటి కొస్తుందేమోనని.

దక్షిణామూర్తి చివరకు సరే ననేశాడు.

అత నామాట అనేవరకూ కాంతానికి, వాడు సరే ననటమే తరవాయిగా తన ఆలోచన పారినట్టే ననిపించింది. తీరా వాడు ఒప్పుకున్నాక, చెయ్యవలిసిన కార్యక్రమమంతా

ముందే ఉన్నది. వీణ్ణి పట్టుకుపోవాలి. వీడే నారాయణశాస్త్రి అని నలుగురినీ ఒప్పించాలి. ఎంతో మెళుకువగా ఉండాలి. వెయ్యికళ్లతో చూస్తారు. వాళ్లు ఒప్పుకోవటానికి సిద్ధంగా ఉన్నా వీడు మధ్యలో బెదిరిపోయి "నేను కాదు బాబో!" అనకుండా ఉండాలి. ఆ నారాయణశాస్త్రికి ఒకవేళ తనకు తెలియని పుట్టుమచ్చలూ, కాల్పుమచ్చలూ, కొండగుర్తులూ ఉన్నాయో ఏమిటో? ఉంటే తన కేంనష్టం? వీడు నారాయణ శాస్త్రి కాడంటారు. వాడిదారినవాడు పోతాడు. తనని తల గొట్టి మొలెయ్యరుగదా? వీడే నారాయణశాస్త్రి అని నమ్మారా, చలమయ్య గారు వెంటనే తన చేతిలో రెండుమూడువందలు పడెయ్యకతప్పదు—వెతకటానికయిన ఖర్చులు. ఆపైన అన్నింటికీ భగవంతుడే ఉన్నాడు.

5

ఆఖరుక్షణంలో కాంతం తన ప్లానుకాస్త మార్చాడు. తను ఈదక్షిణామూర్తిని వెంటబెట్టుకుపోయి "ఇడుగో నారాయణశాస్త్రి" అంటే దొంగతనం బయటపడిపోవచ్చు. తన పరువుప్రతిష్ఠలు ప్రస్తుతం బాగా లేవు. అందుచేత రైలుస్టేషను సమీపంలోఉండే సత్రంఅరుగుమీద కూచోమని దక్షిణామూర్తికిచెప్పి, కాంతం నేరుగా చలమయ్యగారిని చూడబోయినాడు.

చలమయ్యగారు బావమరిదిని చూసి, "ఏం?" అన్నాడు కోపంగా.

"చూడు, బావా! నీకు చాలా శుభవార్త తెచ్చా. నారాయణశాస్త్రి దొరికాడు. నేను వెతకటమూ, కనిపించక పోవటమూనా? నువ్వు వెంటనే బయలుదేరాలి మరి."

"ఎక్కణ్ణించి తెచ్చావు? అసలు నిజంగా వాడేనా? ఇంతదూరం తెచ్చినవాడివి ఇక్కడికే పట్టుకురాలేకపోయినావా?"

చలమయ్యగారి మాట అనేటప్పటికి కాంతం గుండె జల్లుమన్నది. పాపిష్టివాడు అంతా కనిపెట్టినట్టే మాట్లాడాడే, అనుకున్నాడు. ఇంత అయినాక ఇప్పుడు జారితే లాభంలేదు.

"నామాట నమ్మొద్దులే. నువేవచ్చి చూసుకో. వాణ్ణి నేను వెంటపెట్టుకురాలేదు. రైల్లో కలిశాడు. చూడగానే పోలిక చూసి అనుమానించా. వాడుకూడా ఈస్టేషనులోనే దిగేటప్పటికి నా అనుమానంరూఢిఅయింది. సత్రంలో దిగాడు. వాడు తిరిగి ఇంటికివచ్చే ఉద్దేశంతోనే ఉన్నాడని నాఅనుమానం. నువుకూడా చూస్తే నాకు ధైర్యంగా ఉంటుంది" అన్నాడు కాంతం అతిజాగర్తగా.

ఈసారి చలమయ్యగారిలో చలనం కనిపించింది.

"నిజమా, వేళాకోళమా? నీమాట ఏది నమ్మాలో, ఏది నమ్మరాదోకూడా తెలీటంలేదు."

"ఇటువంటి విషయంలో అబద్ధం చెబుతానా, బావా?"

"చెబుతావు" అంటూ చలమయ్యగారు లేచి పైన ఉత్తరీయం వేసుకున్నాడు.

ఆయనా, కాంతమూ కలిసి బయల్దేరారు. వాళ్లు సత్రం చేరేసరికి మూక ఇరవైమందికి పైగా అయింది. "చలమయ్యగారల్లుడొచ్చాట్ట!" అనే ముక్క కార్చిచ్చల్లే ఆనోటా ఆనోటా అంటుకుంది.

దక్షిణామూర్తి చుట్టూ ఒక వందమంది మూగారు. అంతకంతకీ సంఖ్య పెరుగుతున్నది. చలమయ్య ఎవరో, ఆయనల్లుడెవరో, వాడి ప్రత్యేకత ఏమిటో ఏమీ తెలీనివాళ్లుసయితం గుంపు తోసుకుని దక్షిణామూర్తిదగ్గరికి వచ్చి ఒకసారి మొహంచూసి మళ్లీ బయటికి జనాన్ని తోసుకుంటూ వెళ్లిపోసాగారు.

"మీరంతా ఎవరు? ఎందుకిట్లా నాచుట్టూమూగారు? నన్నెందుకు పరీక్షగా చూస్తున్నారు?" అని దక్షిణామూర్తి అడగనేలేదు. అతనే నారాయణశాస్త్రి అని కొందరు నమ్మటానికి కిదే గట్టి ఆధారమయింది.

అన్ని వందలమంది చూసినా, "ఆహా, వీడే నారాయణశాస్త్రి" అని బలంగా అన్నవాళ్లు ఒక్కరూ లేరు. నిజానికి అక్కడ నారాయణశాస్త్రిని అదివరకు చూసినవాళ్లే బహు కొద్దిమంది. వాళ్లయినా యశోద పెళ్లప్పుడు చూడటమే

చూడటం. కొందరు, "ఎబ్బే, వీసు నారాయణశాస్త్రి కాడు" అని కూడా చప్పరించారు. కాని అందరిలోనూ ఏదో ఒక సందేహం మటుకున్నది.

"మీా దేవ్వూరు? నీపే రేమిటి?" అని చలమయ్యే కాక, ఇతరులు కూడా దక్షిణామూర్తిని గుచ్చిగుచ్చి అడిగారు. కాని అతను బెల్లంకొట్టిన రాయిమాదిరిగా మాట్లాడలేదు. అసలు వాడికి మాటలు వచ్చునో, రావోకూడా ఎవరికీ తెలీదు.

"ఆ ముక్కు చూశావా? కనిబొమ్మలు చూశావా?" అని కాంతం చలమయ్యచెవిలో రహస్యంగా ఊదాడు.

"అన్నీ చూస్తూనేఉన్నాను. నా కెక్కడా పోలిక కనిపించటంలేదు...మాట్లాడ్డేం?" అన్నాడు చలమయ్య చిరాగ్గా.

"నేను పలికిస్తానుండు" అంటూ కాంతం ముందుకొచ్చి, "ఒరే, అబ్బీ! నాదగ్గిర నీ పప్పుడకదు. వీడెవడనుకున్నావో. లక్ష్మీకాంతం రమ్మంటున్నాడంటే పోలీసు ఇనస్పెక్టరు పరిగెత్తుకురావాలిసిందే. నేను కనుక్కోలేననుకున్నావా? నువ్వు నారాయణశాస్త్రివి కావూ! అబద్ధాలాడావంటే తాట వొలిపించేస్తా. చెప్పు, అవునా, కాదా?" అని గద్దించాడు.

దక్షిణామూర్తి చలించలేదు.

"ఏ రెస్టు చేయిస్తావా? పిలుచుకురా పోలీసుల్ని నాపేరుతో నీ కేం పని?" అన్నాడు.

"తెలుగువాడే! తెలుగువాడే!" అని నలుగురూ హర్షించారు. వాడు తెలుగుమాట్లాడటం అక్కడ చేరిన జనానికి సహం రుజువనిపించింది—వాడే నారాయణశాస్త్రి అని.

ఒక ముసలాయన, చలమయ్య దూరపుబంధువు, జనంలోనించి తోసుకొచ్చి చలమయ్యతో "మీ అల్లుడొచ్చాడటగా? అడుగో, ఆ కుర్రాడు కాదూ? పోలిక బాగానే తెలిసిపోతోంది" అన్నాడు.

"కొన్ని పోలిక లున్నమాట నిజమే" అన్నాడు చలమయ్య—అంతటితో ఏమయిందన్నట్టు.

"నన్నడిగితే, వీణ్ణి ముందు మన ఇంటికి పట్టుకుపోవటం మంచిది. ఆడవాళ్లూ వాళ్లూ చూస్తే ఏమంటారో?" అన్నాడు కాంతం... ఈ మగవాళ్లకన్న ఆడవాళ్లను నమ్మించటం సులభమనే ఉద్దేశంతో. అందరూ ఈ ఆలోచన బాగుందన్నారు.

చలమయ్యగారింటికి వెళ్లటానికి దక్షిణామూర్తి పేచీ పెట్టాడు. ఎందుకన్నాడు. "నేను మీ రనుకునే మనిషి కా" నన్నాడు. కాని జనం వాణ్ణి దాదాపు బలాత్కరించి చలమయ్యగారింటికి పట్టుకెళ్లారు. దారిలో దక్షిణామూర్తిని అనేకమంది అనేకరకాల ప్రశ్నలు వేశారు. నువు నారాయణశాస్త్రివి కాకపోతే ఎవరివో చెప్పమన్నారు. నీకు బంధువులెవరన్నారు. ఈఊరు ఏంపనిమీద వచ్చావన్నారు. వీటికి వేటికి దక్షిణామూర్తి సమాధానం చెప్పలేదు. వీడే నారాయణ

శాస్త్రి అనే అనుమానం జనానికి మరింత గట్టిపడింది.

6

ఆడవాళ్లుకూడా ఈ వచ్చినవాడు యశోద మొగుడవునో, కాదో తేల్చి నిర్ధారణ చెయ్యలేకపోయినారు. నారాయణ శాస్త్రి దూరపుబంధువులకు చలమయ్యగారు కబురుచేశారు.

"నిష్కారణంగా పిల్లదాన్ని గంగలో తొయ్యకండి. వీణ్ణి ఇంట్లో ఉండనివ్వొడిగాని, వీడే మీఅల్లుడని నిస్సందేహంగా రుజువయే దాకా—ఏది?" అని చుట్టుపక్కలవాళ్లు చలమయ్యగారిని హెచ్చరించారు. ఆయన మొహం చిట్లించి, "నాకాపాటి తెలీదా?" అన్నాడు.

'నారాయణశాస్త్రి'ని చూడటానికి ఇద్దరు ముగ్గురు బంధువులుమాత్రమే వచ్చారు. నారాయణశాస్త్రి కవళిక లున్నట్టు వాళ్లూ ఒప్పుకున్నారు. "వాడే!" అని రూఢిగా చెప్పినవాళ్లుమటుకు లేరు. వాళ్లని దక్షిణామూర్తి గుర్తుపట్ట లేదు, వాళ్లతో మాట్లాడలేదు, పలకరిస్తే సమాధానాకూడా చెప్పలేదు.

దక్షిణా మూర్తి వచ్చి వారంరోజు లయింది. ఊళ్లోవాళ్లు తాత్కాలికంగా అతన్ని నారాయణశాస్త్రికింద ఆమోదించారు. అతన్నిగురించి మాట్లాడేటప్పుడుగాని, అతన్ని పిలిచేటప్పుడుగాని ఆ పేరే వాడేవారు. ఒక్క చలమయ్యకుమాత్రం అనుమానం రహితంకాలేదు.

యశోదస్థితి మరీ విచిత్రంగా ఉంది. ఇతను నారాయణ శాస్త్రి అవునా, కాదా—అనే ప్రశ్న ఆమెను బాధించనేలేదు. ఆమెకు ఇతను ఇట్లా రావటం చాలా ఆశాభంగమయింది. తన భర్త తిరిగి రావాలనీ, తను చక్కగా అందరిమల్లే అతనితో కాపరంచెయ్యాలనీ యశోద చాలా కలలు కన్నది. అక్షరాలా కలలేకన్నది. అతను రావటమూ, అందరూ అతన్ని గుర్తించటమూ, అతను తన అనుభవాలు అందరితోటీ చెప్పటమూ, తనతో చక్కగా మాట్లాడటమూ—ఇంకా ఏవేవో జరుగుతాయనుకున్నది. తీరా చూస్తే అదేదీ జరగలేదు. అతను పరాయివాడికన్న దూరంగా ఉన్నాడు. అతన్ని వందలకొద్దీ మనుషులు వచ్చి నఖశిఖపర్యంతమూ పరీక్షించి అవుననీ, కాదనీకూడా చెప్పరు. ఈ వారంరోజుల్నించీ అతను బోనులో పులిలాగా ఉన్నాడుగాని అత్తవారింటికొచ్చిన అల్లుడల్లే లేడు.

రెండుమూడు రోజులక్రితం ఒకరాత్రి అతను చలమయ్యగారిమీద తాచుపాముల్లే లేచాడు.

'నేను మీఅల్లుణ్ణి. మీయింట్లో ఉంచుకోండి' అని మిమ్మల్ని నేను బతిమాలలేదు. నేను మీఅల్లుణ్ణని మీకే అనుమానం వేసింది. తెచ్చి ఇంట్లో పెట్టుకున్నారు. కానని తోస్తే చెప్పండి, నాదారిన నేను వెళ్లిపోతాను. నానోట చెప్పించవలిసిన అవసరంలేదు. నన్ను చొక్కాలు విప్పి పరీక్షచేశారు.

పళ్లు పరీక్షచేశారు. కళ్లూ, ముక్కూ, చెవులూ పరీక్ష చేశారు. ఇంక నన్నేం అడుగుతారు? అంత గుర్తుపట్టలేని అల్లుడు మీకు లేకపోతే ఏంపోయింది?" అన్నాడతను.

ఈ మాటలు పక్కనించి వింటున్న యశోదకి అతని మీద కోపంతోపాటు ఏదో గౌరవంకూడా కలిగింది.

ఆమర్నాడు పొద్దునే అతను యశోదదగ్గిరికివచ్చి, "ఈ ఇంట్లో నాస్థితి ఏమిటో అర్థంకాలేదు. నాకో అణాడబ్బులు కావలిస్తే ఎవరిస్తారు? ఎవరన్నా ఇస్తారా? నాకు నేను సంపాదించుకోవచ్చునా?" అన్నాడు. యశోద నిర్ఘాంతపోయింది. అతని ధాష్టికం ఆమేకు అర్థంకాలేదు. డబ్బు కావలిస్తే అడగరాదా? అడగటానికి నామోషీ అయితే మానరాదా?

ఆమె సమాధానం చెప్పేలోపుగా చలమయ్య వచ్చి "ఏమిటోయ్? అట్లా ఉద్ధరింపుగా మాట్లాడతావేం? డబ్బులు కావలిస్తే పుచ్చుకో" అన్నాడు.

"మీ కింకా తెలీదల్లే ఉంది. మీ ఉద్ధరింపు కోసం కాకపోతే నేను నా ఉద్ధరింపుకోసం ఇక్కడ ఉండలేదు. నేను మీ అల్లుణ్ణి అవునో కానో మీరు రుజువు చేసుకుంటున్నారు. మీ పరీక్ష అయేవరకూ మీ ఉద్ధరింపుకోసం నేనిక్కడ ఉంటున్నాను. రేపు నేను మీ అల్లుణ్ణికానని రుజువై మీరు నన్ను వేంచెయ్యమంటే నేను వేంచెయ్యాలి. అట్లా కాక నేనే మీ అల్లుణ్ణయితే నాతో ఏంచెయ్యాలో మీరప్పుడు

తేల్చుకుంటారు! ఈసంగతి మీ కింకా తెలీదల్లే ఉంది"
అన్నాడు దక్షిణామూర్తి వెటకారంగా.

"నువ్వూరుకో నాన్నా!" అన్నది యశోద—తప్పంతా దక్షిణామూర్తిదే అని స్ఫురించేటట్టుగా. ఆమె లోపలికి వెళ్లి అయిదునూపాయల నోటొకటి తెచ్చి అతని చేతిలో పెట్టి, "చాలా?" అన్నది.

"కావలిసినప్పుడు మళ్లీ అడుగుతాను!" అన్నాడతను వెటకారంగా.

ఈ రోజు తను ఉదయం బయటికి వెళ్లినవాడు పదిగంటలయినా ఇంటికి రాలేదు. యశోదకు రకరకాల అనుమానాలు తగిలినై. కోపంవచ్చి లేచిపోయినాడేమో అనుకుంది. ఈ అనుమానం కలగగానే అతను తన మొగుడేనని ఆమెకు రూఢిఅయింది. అతన్ని తగినంత మర్యాదగా తనుగాని, తన తండ్రి గాని చూడటంలేదేమో అని ఆమెకు అనుమానం తగిలింది. దేవుడిదయవల్ల అతను లేచిపోకుండాఉంటే ఇకముందు అతన్ని ఎంతో గౌరవంగా చూద్దా మనుకుంది. దొరికిన మొగుణ్ణి పోగొట్టుకున్నానా అని అనుమానం తగిలి కళ్లవెంబడి నీళ్లుకూడా కారాయి. ఇన్నాళ్లకామెలో అతనిమీద ఏదో చెప్పరాని మమకారం ఒకటి అంకురించింది.

ఇంతలో పక్క-ఇంటి కుర్రవాడు రొజుకుంటూ పరిగెత్తుకొచ్చి, "యశోదమ్మత్తయ్యోవ్! మరే—మరే—నీ—నీ మొగు

డేమో, ఆ సత్రందగ్గిర హోటల్లో, అందరికీ నే ఇడ్డెన్లూ అవీ ఇస్తున్నాడు!" అని కబురు చెప్పాడు.

ఆ మాట నిజమే. దక్షిణామూర్తి ఆ రోజు ఉదయమే స్టేషనుదారిలో ఉన్న ఒక హోటల్లో సర్వరుగా చేరాడు. తిన్నంత టిఫిను పెట్టి నెలకు పదిహేనురూపాయలిస్తారు.

ఉదయం వెళ్లినవాడు సాయంకాలం ఆరింటికి ఇంటికి వచ్చి, "స్నానం చెయ్యటానికి వేడినీళ్లు కావాలి" అని యశోదతో చెప్పాడు.

"పొద్దున వెళ్లి ఇప్పుడా వస్తూన్నారు?" అన్నది యశోద, అతను అడిగినదానికి సమాధానం చెప్పకుండా.

"అవును. నీకళ్లను నువే నమ్మవా?" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి.

"హోటల్లో పనిచేస్తున్నారా?" అన్నది యశోద, ఆ మాటలు తన నోట అనటమే ఎంతో బాధ అయినట్లు.

"ఏం? కూడదా?" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి.

"ఫలానివారి అల్లుడు హోటల్లో చేరాడంటే అప్రతిష్ట కాదా?"

"నేనెవరి అల్లుణ్ణి?" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి ఆశ్చర్యం అభినయించి.

"అందరూ అనుకోటం మీరు మానాన్న అల్లుడనేగా? కారని తెలిసేదాకా కాస్తా మానాన్న పరువు నిలబెట్టండి. ఆ

దిక్కుమాలిన హోటలుపని మానెయ్యండి!" అన్నది యశోద.

"హోటల్లో సర్వరుగా ఉండటం పరువు తక్కువా? హోటళ్లలో తినటమే పరువైన పనా? ఈ రహస్యం నాకది వరకు తెలీదు. మీచేతా, మీతరఫున ఊళ్లోవాళ్లందరి చేతా పరీక్ష చేయించుకోవటంకాక మీపరువు నిలబెట్టే భారంకూడా నామీద ఉందని నే నెరగను. నిన్న నీదగ్గిర ఆ అయిదు రూపాయలూ పుచ్చుకొన్నంత హీనంగా మళ్లామళ్లా డబ్బు పుచ్చుకోవటంకంటే నాకు హోటల్లో సర్వరుగా చేరటం చాలా గౌరవంగా కనిపిస్తున్నది. అదీకాక అదివరలో నేను ఇంతకన్న నీచమైన కూలిపనికూడాచేసి పొట్ట గడుపుకున్నాను కనక నాకు ఇది ఎంతో గౌరవమైనపనిగా కనిపిస్తున్నది" అన్నాడు.

యశోదకు చర్రున కోపంవచ్చేసింది. "పరీక్ష చేశా రంటారు, మాట మాట్లాడితే. ఫలానా అని మీరు చెప్పరు, మమ్మల్ని తెలుసుకోనివ్వరు. మీరీమాటఅనటం ఇది మొదటి సారి కాదు" అన్నది.

మామూలుగా మాట్లాడితే ఎగిరిపడేవాడల్లా యశోద ఆగ్రహానికి నవ్వాడు.

"పిచ్చిదానా, నేనీవాళే కళ్లు తెరవలేదు. నాకు ముప్పై ఏళ్ళు మీదపడినై. నేనే నారాయణశాస్త్రి నంటే నన్ను పరీక్ష చెయటం మానేసి, నీకూ నాకూ ఈ రాత్రి

పాన్పు వేస్తారా?. ఎందుకీ కబుర్లు?'' అన్నాడు.

యశోదకు ఈమాట దెబ్బల్లే తగిలింది. ఆదెబ్బ తెప్ప రిల్లుకుని "అయితే మీరాదిక్కుమాలిన హోటలుపని మాన రా?" అన్నది.

"ఎందుకు మానాలో నాకు తెలియటంలేదు. నేనా, పెద్దచదువులు చదివినవాణ్ణి కాను. నాకా, డబ్బు ముష్టెత్తటం ఇష్టంలేదు. అందుచేత నాతిప్పలు నేపడతాను. నన్ని పని చెయ్యమనిగాని, వద్దనిగాని చెప్పటానికి ఈఇంట్లో ఏవరికీ హక్కులేదు. నేనుఇంకొకరి స్వేచ్ఛను అరికట్టను. నాస్వేచ్ఛకు ఇంకొక్కరు అడ్డంరావద్దు. నేను ఎటువంటి నిర్బంధాలూ ఎరగన వాణ్ణి. మీనాన్న గార్నికూడా నాతో ఈవిషయం మాట్లాడ వద్దని చెబితే సంతోషిస్తాను. మీ బలవంతంమీద నేనీఇంట్లో ఉండటంలేదు. బుద్ధిపూర్వకంగా ఉంటున్నాను. నాకేరోజు ఇక్కడ ఇబ్బందిగా తోస్తే ఆరోజు బయటికి వెళ్ళిపోతాను" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి.

యశోదకు ఇతని గొడవ ఏమీ అర్థంకాలేదు. అతను మాట్లాడేధోరణి ఎంత ఎబ్బెట్టుగా ఉన్నా, అతని మాటలు వింటుంటే అట్లా మాట్లాడే అధికారం అతని కున్నట్టే కని పించింది. ఆమె కంతా అయోమయంగా ఉంది. యాదా లాపంగా ఇమె వంటింట్లోకి వెళ్లి వంటపని చూసుకోసాగింది. ఒక అరగంట అయినాక అకస్మాత్తుగా ఆమెకు, అతను వేడి

నీళ్లడిగినట్టు జ్ఞాపకం వచ్చి గుండె గుబుక్కుమని గబగబా ఇంత నిప్పు పట్టుకెళ్ళి బాయిలరులో వేసేసింది.

7

ఇంకొక వారం గడిచింది. ఈలోపుగా చెప్పుకోదగ్గ విషయం ఒకటే జరిగింది: అదేమిటంటే: కాంతం దక్షిణా మూర్తి పనిచేసే హోటలుకు వచ్చి అతనితో చాటుగా మాట్లాడాడు.

"ఇదేమిట్రా, నీఖర్మ కాలా! హాయిగా ఎప్పటికేతాళం చెవులు పుచ్చుకోరా, అని నిన్ను గారెలతట్టలోకి తంతే బయటికి వచ్చి ఈ బోడఖోపని చేస్తున్నావేమిటి? ఇంకా నీకూ దానికీ మనస్సు కుదరలా?" అన్నాడు కాంతం.

"నా కా అమ్మాయిని చూస్తే అసహ్యంగా ఉంది. అట్లా మాట్లాడుతుందేమిటి?"

"నువ్వూ 'అట్లాగే' మాట్లాడుతున్నావుటగా? వాళ్లు గోలెత్తుతున్నారు."

"ఇంకా తేలికలో పోనిస్తున్నా" అన్నాడు దక్షిణా మూర్తి మొహం చిట్లించి.

"నీ బతుకు వాళ్లెప్పుడు కనుక్కుంటారో అని నేను భయపడి చస్తూంటే నువ్వేమో ఎంతకీ ఏమీ చెయ్యవేం? నువ్వు నారాయణశాస్త్రివి కావని తెలియగానే ఏంచేస్తారో తెలుసుగా?"

"నే నెవర్నో కనుక్కోవటానికి వాళ్ళ తల్లో జేజెలు దిగిరావాలి" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి గర్వంగా.

"కుర్రతనం! కుర్రతనం! కార్యవాదం అవి కాదు. ఆ యశోదను మంచిచేసుకో. అది చెప్పినట్లల్లా విను. ప్రతిదానికీ దానిమీదే ఆధారపడి ఉండు. ఈ వెధవపని మానెయ్యి. దాన్ని మెల్లిగా బుట్టలో వెయ్యి. ఆతరవాత నిన్ను కదిలించే వాడుండడు. నాకు అర్జంటుగా కొంత డబ్బు కావాలి. ఆ మాటకొస్తే, పాపం, నీకుమటుకు డబ్బవసరంలేదూ? డబ్బు లేకుండా ఎవరికిమటుకు ఎట్లా గడుస్తుందోయ్?"

"కనకనేగా ఈ ఉద్యోగం చేస్తున్నానూ?" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి.

"నీ మొహానికల్లేఉంది ఈ ఉద్యోగం. నీడబ్బుకోసమే నువ్వు ఈ అరవచాకిరికి దిగితే ఇక నాకేమిప్పిస్తావ్రా? ఇందుకా నిన్ను ఛలమయ్యగారింట చేర్పించింది?"

"మీకు డబ్బివ్వటం ఒకటా? తనకు దూరకంతలేదు, మెడకొక డోలుట! నాకేవాళ్ళ డబ్బు పుచ్చుకోవటం అవమానంగా ఉంటే నీకూడా ఎక్కడ ఇప్పించను?"

"ఇది మరీ బాగుందరోయ్! నీకాపిల్లా అక్కర్లేదు, డబ్బూ అక్కర్లేదు. ఇక నావెంట ఎందుకొచ్చావ్?"

"నాకేం తెలుసూ? మీరు రమ్మంటే వచ్చా."

"ఏడిసినట్లుంది! యశోదకి ఏటా రెండువేలరూపాయలు

వస్తాయి. నీకూ నాకూ చెరిసగం. తెలిసిందా? అసలా ఆస్తంతా నీపేర పెట్టించుకుందూ! తరువాత గ్రంథం నే నడుపుతానూ!"

"ఛీ, ఛీ! ఆడదాని ఆస్తి కాశపడతానా? తట్టలన్నా మోస్తాగాని!"

కాంతానికి కోపం వచ్చింది. వీడు తనని తోడు దొంగను చూడదగినంత గౌరవంగా చూడటంలేదు సరికదా, తన కేమిటో ధర్మపన్నాలు చెబుతాడేమిటి? వీడివాలకం చూస్తే తనవెత్తిన టోపీ పెట్టేసి ఆస్తంతా తానే కాజేద్దా మనుకుంటున్నాడల్లే ఉంది. వీడి దంతా దొంగవేషమే. ఈ హోటలుపనీ దొంగవేషమే. యశోద తనకు బాగాలేదనటమూ దొంగవేషమే. ఏదో నాటకం ఆడుతున్నాడు. తనంత పరస్త్రీ విముఖుడూ, డబ్బుదగ్గిర మానవంతుడూ లేడని ఆ పిచ్చిదాన్ని నమ్మించటానికి పెద్దఎత్తు ఎత్తాడు! అమ్మ వెధవకానా!

"ఒరే, నీ దొంగవేషాలు నాదగ్గిర సాగవు. నాకు కోపం వచ్చిందంటే ఏంచేసినా చెయ్యగల్ను. జాగ్రత్త. నువ్వు వెంటనే ఈ పనిమానేసి ఇంటిపట్టున ఉండి రోజల్లా యశోదకి గుగ్గిలంధూపం వెయ్యి. లేకపోతే చెడతావు, చెడతావు, చెడతావు! నేనిన్ని మాట్లుచెప్పేవాణ్ణి కాను. కబడ్దార్!" కాంతం లోలోపల దిగులుపడుతూ వెళ్లిపోయినాడు.

పైకి ఎంత దంభాలు పలికినా నిజంగా వాణ్ణి తను

చెయ్యగలిగింది ఏముందో కాంతానికి తెలియలేదు. "వీడు నారాయణశాస్త్రి కాదు, వీడిపేరు దక్షిణామూర్తి. నేనే వీణ్ణి తెచ్చి మీఅల్లుడని నీనెత్తిన రుద్దాను" అని తను వెళ్లి చలమయ్యగారితో అనవచ్చు. కాని ప్రయోజనం?

తన బెదిరింపుతో దక్షిణామూర్తిని దారికి తెచ్చాననని ఒకవేళ కాంతం అనుకుంటే అతను చాలా పొరపాటు పడ్డాడు. ఎందుకంటే దక్షిణామూర్తి హోటలుపని మానలేదు. అతను మళ్లీ యశోదను డబ్బుఅడగనూలేదు. ఆమె తనంతట తనే, "మీకేమైనా మళ్లీడబ్బుకావాలా?" అని అడిగితే "అవసరం లేదు, అంతగా అవసరమైతే నేనే అడుగుతాను" అన్నాడు. యశోద ఈమాటకు నొచ్చుకున్నది.

ఆమెమొహం చూసి ఆసంగతి కనిపెట్టాడు.

"నేను గట్టిగా నిన్ను డబ్బడిగితే నొచ్చుకున్నావు. అసలు అడక్కపోతేనూ నొచ్చుకుంటున్నావు నీకు డబ్బున్నందుకు నాకు అయిదురూపాయల నోట్లు పరంపర ఇస్తే నీకు తృప్తిగా ఉంటుంది. డబ్బు పాపిష్టిది! కవిత్వం చెప్పగలవాళ్ళు కవిత్వం అర్థంకానివాళ్ల మెప్పు కోరరు. ఇంకేది ఉన్నా మనుషులు అది కావలసినవాళ్లకే అందించాలని ప్రయత్నిస్తారు. డబ్బు అట్లా కాదు. అవసరంలేనివాళ్లకే డబ్బివ్వ బుద్ధి అవుతుంది. ఉన్నవాడూ, లేనివాడూ ఉన్నవాడికే పెడతారు. మా హోటల్లో ఖాతాగా తిని మూడేసి నెలలు బాకీలున్న

వాళ్ళున్నారు. వాళ్లు డబ్బున్న స్నేహితుల్ని తెచ్చి ఖాతాలో రాసి మేపుతారుగాని, ఆఖాతాలో నేరాసి బయట అడుక్కునే వాళ్లకి ఒక ఇడ్లీముక్క పారెయ్యరు. ఎందుచేతా? కలవాళ్లని మేపితే వీళ్లకి గొప్ప, బీదా బిక్కీ తింటే వీళ్లకేం గొప్పా?"

ఈ మాటలకి యశోద మరింత బాధపడని. తననీ విధంగా మాటలతో హింసించటానికి అతని కేమధికారం ఉందో ఆమె కర్థంకాలేదు. అతను ఫలానా అని ఇంకా నిర్ధారణకూడా కాలేదు. ఆమాట పైకనేద్దామా అనికూడా అనిపించిందిగాని, నోరు కట్టుకున్నది.

8

అకస్మాత్తుగా దక్షిణామూర్తికి హోటల్లో ఉద్యోగం పోయింది. అతను హోటలుయజమానిని కొట్టాడు. హోటలు యజమాని కేసుపెట్టాడు. మేజిస్ట్రేటుదగ్గిర దక్షిణామూర్తి హోటలుయజమానిని కొట్టానని ఒప్పుకున్నాడు. అతనికి పదిరూపాయలు జరిమానా పడింది.

"నాదగ్గిర డబ్బులేదు. కావలిస్తేజైల్లో కూచుంటాను" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి. చలమయ్యగారు పదిరూపాయలూ ఇచ్చి అతన్ని విడిపించుకొచ్చాడు. ఈదెబ్బతో అతనిగీర్వాణం అణుగుతుందని యశోద అనుకుంది. ఇటువంటివి జరుగుతున్న కొద్దీ అతనికీ తనకూ మధ్య ఉన్న ఎడం ఎక్కువవుతున్నది గాని తగ్గటంలేదు.

యశోద పొరపాటు పడింది. జైలునించి దక్షిణామూర్తి ఒక్కరవ్వయినా మారకుండా వచ్చేశాడు.

"మీరు డబ్బున్నవాళ్ళుగనక తప్పక డబ్బు దుర్వినియోగం చేస్తూ ఉంటారు. అయితే ఇవాళ మీరు నాకోసం ఖర్చు పెట్టిన పదిరూపాయలూ చాలా సద్వినియోగమయినందుకు మీరు సంతోషించాలి!" అన్నాడు ఇంటికివచ్చి.

"నాడబ్బు ఇంత దుర్వినియోగం ఎన్నడూ చెయ్యలేదు. ఒక నెల జైల్లోఉంటే బాగుపడేవాడివేమో! నిష్కారణంగా పదిరూపాయలు ఖర్చుచేసి నీకాఅవకాశం లేకుండా చేశాను!" అన్నాడు చలమయ్యగారు. అప్రయత్నంగా ఆయనకు నోటంబడి కాంతంతో మాట్లాడే భాషేవచ్చింది. అయితే దక్షిణామూర్తి కాంతంమాదిరిగా మాటపడి ఊరుకోలేదు.

"మీరు నామీద ప్రేమకొద్దీ పదిరూపాయలివ్వలేదు. మీఅల్లుడు—పోనీ తత్తుల్యుడు—జైల్లోపడితే నామోషీ అని విడిపించారు" అన్నాడు.

"నీ వాలకం చూస్తే నీకు జైలు పరిపాటి అయినట్టుంది!" అన్నాడు చలమయ్యగారు.

"మీకు చెప్పలేదా నేను? వెనక ఒక ఫాక్టరీలో సమ్మె నడిపినందుకు నన్ను నెలరోజులు దేవతాపులుసు తాగించారు."

చలమయ్యగారు నిస్పృహతో "ఎబ్బే, నీకు సిగ్గూ శరమూ లేకుండాపోయినై. ఎప్పటికీ మామూలుమనిషికాలేవు.

రాసిస్తా!" అన్నాడు.

"చెప్పలేం! ఏదన్నా ముదనష్టం కలిసివస్తే ఎట్లా మారతానో? డబ్బుజబ్బుతో తీసుకుంటున్నారుగాని మీకు దాని తత్వం నాకు తెలిసినట్టు తెలీదు" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి.

ఇది క్షమించరాని దెబ్బ. చలమయ్య కోపంతో వూగిపోయినాడు.

"బుద్ధితక్కువగాడిదా! ఆ ముదనష్టం బాపుకుందామనే వచ్చావు! నిన్నివాళ జైల్లోనించి విడిపించింది ఆముదనష్టమే! తాగినవాడి కుత్తుతలుకూస్తావా? జాగర్త!" అని పెద్దపెట్టున అరిచాడు.

దక్షిణామూర్తి చిరునవ్వునవ్వాడు.

"ఇదే నేనంటున్నది! తలకి రక్తంపోటు, మాట తడబడటం, అవతలమనిషి వేలిగాడంతగా కనపడటం, అబద్ధాలాడటం, దంభాలు పలకటం, కొంపంతెత్తు మనిషి ననుకోవటం!—అంతా డబ్బుజబ్బు! నేను రాలేదనీ, రానో అంటుంటే నన్ను బలవంతంగా తెచ్చారనీ, నేను బుద్ధిపూర్వకంగానే జైలుకు పోతే, నాఅనుజ్ఞ లేకుండా నన్ను మీరు విడిపించారనీ తరవాత మీతో మనవిచేసుకుంటా! ఇప్పుడు మీ తల వేడెక్కి ఉంది ఊళ్లో అందరూ ముదనష్టం అంటున్నారని మీకు తెలుసు. నేననటం—మీపంచ చేరిన ఒక హోటలు సర్వరు, మీఎదుటే అనటం—భరించరానిదయింది!" అంటూ

అతను తన గదికేసి వెళ్ళాడు.

మధ్యదారిలో అతనికి యశోద అడ్డుతగిలి, "ఆయన పెద్దవాడు. ఆయనేమన్నా అంటే పట్టించుకోకండి. ఆయనకు నిష్కారణంగా కోపం తెప్పిస్తే మీకేం ఒరుగుతుంది? మీ మాటలు న్యాయంగా ఉండొచ్చుగాక! సౌమ్యంగాకూడా ఉంటే ఎంతబాగుంటుంది?" అన్నది.

దక్షిణామూర్తి తల వొంచుకుని ఒకక్షణం ఏమీ అన లేదు. చివరకు అతను తలఎత్తి, "మీఇంట్లో ఉంటే సంస్కారం నేను గౌరవించగలిగితే మీతోఎంత వినయ్యంగానైనా మాట్లాడగలను. కాని నేను నిజమైన జీవితం చూశాను. నా కళ్ళకి ఒకరూపాయి కాసు ఎన్నడూ అడ్డురాలేదు. మీరు మర్యాదకింద జమకట్టే వంచనలో నాకు నమ్మకంలేదు. నన్ను తగినంత గౌరవంతో చూడటం మీరు నేర్చుకోవాలి. నా విశ్వాసాలు మీకెంతబాధ కలిగిస్తున్నాయో, మీవిశ్వాసాలు నాకంతకంటే బాధ కలిగిస్తున్నాయి. అయితే ఏమిటంటే నేను మీఅంత సున్నితమైన మనిషిని కానని మీవిశ్వాసం. పొర పాటు! నాకూ అభిమానం ఉంది. నాకూ అహంకారం ఉంది. ఎవరినన్నా దగాచేసి మీనాన్న ఎంతగా సంతోషిస్తాడో, నా కూలిపని నేనుబాగాచేసి అంతకన్నా ఎక్కువే సంతోషిస్తాను. మీనాన్నని ఇతరులు దేవుడల్లే చూస్తేగాని ఆయనికి ఆనందం కలగదు. నన్ను ఎవరు మనిషల్లే చూసినా నాకానందంకలుగు

తుంది” అని, ఆమె మాట్లాడేలోపుగా తనగదిలోకి వెళ్లి పోయినాడు.

9

దక్షిణామూర్తి హోటలుయజమానిని కొట్టటం కథ అక్కడితో ఆగిపోలేదు. దాని కారణంక్రమంగా బయటికి వచ్చింది. ఆ హోటల్లో ఒక శూద్రపిల్ల కప్పులు కడుగుతుంది. దానికి కొత్తగా పెళ్లియింది. మొగుడుఎక్కడో పనిచేసుకుంటు న్నాడు. వాడికి నెల్లాళ్లనించీ పనిలేక పెళ్లాన్ని తల్లిదగ్గిర ఉంచాడు. తల్లి రోగిష్ఠిముండ కావటంవల్ల దాని పనిలోకి ఈ పిల్ల వచ్చింది. హోటలుయజమాని దానిమీద కన్నేశాడు. దానికి ఒక రవికగుడ్డ కొనిపెట్టీ, ఇంటికి పొయ్యేటప్పుడు అదనంగా ఒకపావలా చేతిలో పెట్టీ, ఇట్లాకొన్నాళ్లు చేశాడు. ఒకరోజుదాన్ని పదిగంటలయినాక ఉండమన్నాడు. దానికి భయం వేసింది. అది దక్షిణామూర్తితో ఇట్లా అంటున్నాడని చెప్పింది. నేచూస్తాలే అని దక్షిణామూర్తి మామూలు ప్రకారం పొద్దూకగానే ఇంటికొచ్చి అన్నం తిని మళ్లా హోటలుకు వెళ్లాడు. ఇంకా అంతావెళ్లలేదు. దక్షిణామూర్తి లోపలికి వెళ్లి ఒక కుర్చీమీద కూచున్నాడు. హోటలు యజమాని అతన్ని గమనించనట్టు నటించాడు. పదికి అందరూ వెళ్లారు. గిన్నెలు కడిగేపిల్ల ఒకమూలగా నిలబడ్డది. డబ్బు లెక్క పెట్టుకోవటం చాలించి యజమాని తల ఎత్తి దక్షిణా

మూర్తిని చూసి "ఏం పనిమీద వచ్చావు?" అన్నాడు.

"ఏం లేదు. ఈపిల్లకోసం వీళ్లమ్మ కనిపెట్టుకూర్చుంది. పనికాగానే పట్టుకుపోదామని వచ్చాను" అన్నాడు దక్షిణా మూర్తి.

"నీసొంతపనిమీద కాదుగదా?" అన్నాడు యజమాని.

"అందరూ ఒకటిగానే ఉంటారా?" అన్నాడు దక్షిణా మూర్తి.

యజమాని యజమాని ననే అహంకారంతో దక్షిణామూర్తినీ, అతని పెళ్లాన్నీకూడా తనే పెట్టి పోషిస్తున్నట్టు మాట్లాడాడు. దక్షిణామూర్తికొట్టాడు. దెబ్బలదాకా వచ్చినాక యజమానికి తాహతు లేదు. అతని గల్లాపెట్టె దక్షిణామూర్తిపిడికిలికి అడ్డం రాలేక పోయింది. గల్లాపెట్టెను అంతదాకా నమ్ముకోవటంలో హొటలుయజమాని చాలా అవివేకంగా ప్రవర్తించాడు.

ఈ జరిగిన విషయం కొద్ది మార్పులతో ప్రచార మయింది. దక్షిణామూర్తికీ దానికీ సంబంధం ఉందనీ, దాని కోసం ఇద్దరూ పోట్లాడుకున్నారనీ, మంచివాడు గనక హోటలుయజమాని దక్షిణామూర్తిమీద చెయ్యి చేసుకో లేదనీ, దక్షిణామూర్తికి వివేకం లేక, చెయ్యిచేసుకున్నాడనీ కథలు బయల్దేరినై.

జైలునించివచ్చిన మర్నాడే దక్షిణామూర్తి యశోదను అడిగాడు, ఆ పనిచేసేదాన్ని ఇంట్లో పెట్టుకోమని. యశోద

సరే నన్నది. ఆ పనిదానికీ దక్షిణామూర్తిగారికీ సంబంధం ఉందనికూడా ఆమెకప్పటికి తెలియదు. త్వరలోనే ఈవిషయం ఆమెకు తెలిసింది.

ఇరుగుపొరుగు అమ్మలక్కలనుకున్నారు: "ప్రజ్ఞంటే అట్లా వుండాలి. ముండను తెచ్చి పెళ్ళానికి చాకిరీకి పెట్టాడు. తన్నది యమ్మ!"

అసలే యశోదమనసు సరిగాలేదు. తనకు సంక్రమించిన ఆస్తికి తను వారసురాలు కాదని ఎవరో దావా వేస్తున్నారనీ, పొలంచేసేవాళ్లకి ఇంజక్షనుకూడా ఇచ్చారనీ. వచ్చేపంట వాళ్ళదగ్గరే ఉండిపోతుందనీ చలమయ్య అన్నాడు. ఆయన మాటలు చూస్తే ధైర్యంగానే ఉన్నాడుగాని, వైఖరి చూస్తే లోపల జంకుగానే ఉన్నాడు. న్యాయమనేది డబ్బుతో కొనదగిన వస్తువు. ఆమాట ఆయనకూ తెలుసు. అవతల మోతుబరులు. ఎన్నికోర్టులైనా ఎక్కుతారు, ఎంత డబ్బయినా ధార పోస్తారు. వ్యాజ్యం అంటే తనసొంతఆస్తి కరిగించి డబ్బుకుమ్మరించాలి. దానికి చలమయ్యగారు సిద్ధంగాఉన్నట్టే కనిపించాడు.

ఈ వార్తతోపాటు, రామాయణంలో పిడకల వేట లాగా, ఈపనిదానికీ తన మొగుడికీ రంకొకటి ఉన్నట్టు ఆవేళే తెలిసింది. పని పోయింది కనక దక్షిణామూర్తి ఇంట్లోనే ఉన్నాడు. యశోద అతని దగ్గిరికి పోయి "నన్నెందు కిట్లా పరీక్షచేస్తున్నారు? నేను మీకేం ద్రోహంచేశాను?" అని అడిగింది.

"నేను నీకేం ద్రోహం చేశాను?" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి.

"బొమ్మల కుంపట్లల్లే మీ పనిదాన్ని నామీదెందుకు తెచ్చిపెట్టారు? అందరూ నన్ను చూసి నవ్వుతున్నారు."

"మన మధ్యతరగతివాళ్లకి ఒకబాధా? నా పనిమనిషంటావేం? నీకు పనిచెయ్యనంటుందా ఏం?"

"మీకూ దానికీ ఏదో ఉందిటగా?"

"అసూయా?" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి.

"నా జన్మకి అసూయ కూడానూ!...మీ కామనిషి మీద ఇష్టంఉంటే దాని జీతండబ్బులు నాచేతే ఇప్పించాలా?" అన్నది యశోద.

"నిన్ను ఊరికే ఇమ్మనలేదే. దానిచేత పని చేయించుకుంటావు. డబ్బులిస్తావు. మెహర్బానీ ఏమీ లేదు."

"మన దాంపత్యం ఇట్లా ఉండటం చాలక దీన్ని ఈ ఇంట్లోనే ఎందుకన్నాను. దాన్ని పంపించెయ్యండి."

"నాకు మాటకుమాట చెప్పేజబ్బుంది. మనదాంపత్యం ఇట్లాఉందంటే అందులో నాతప్పేమీ లేదు. దాన్ని కావలిస్తే నువే పంపించెయ్యి. దానికీ నాకూ నువ్వనుకునే సంబంధం ఏమీ లేదు. ఆహోటలు వాడన్నమాటే నువ్వూ అంటున్నావు. డబ్బు సంపాదించే పద్ధతినిబట్టే మాటలసొంపూ ఉంటుంది కామాలు. నేను నీకోసం పతిత్తల్లే కూచున్నానని మాత్రం అనుకోకు. నాకోసం నువు పతివ్రతల్లే కూచున్నావా అని నేను

నిన్నడగలేదు" అన్నాడు రోషంగా.

"నేను అనని మాటలకూ కూడా దేనికి చెప్పుతారూ?"

"ఎవరో కూసిన కూతనమ్మి నాకూ, దానికీ ఏదో ఉందని నువు నమ్మావా, లేదా? ఇది నిజమా అని అయినా నన్నడిగావా? నాకులేని రంకు గురించి నువు నిజంపట్టుకోవచ్చు గాని నీకు లేని రంకుగురించి నేను విచారించటం లేదనికూడా అనరాదా? 'నాకొక నీతి, మీఅందరికీ వేరే నీతి ఎందు కమలు జరుగుతున్నదీ నాకర్థంకాకుండా ఉంది" అన్నాడు.

పరాభవం పొందినదానల్లే యశోద వెళ్లిపోయింది.

10

ఆ స్టిదావా గొంతుమీదికి వచ్చేసింది. చలమయ్యగారు ఎంతఇష్టం లేకపోయినా కొంతంసలహా సహకారాలు తీసుకోక తప్పలేదు. ఇద్దరూ కలిసి పట్నంవెళ్లారు, పెద్ద లాయర్లతో మాట్లాడటానికి. వాళ్లు బోలెడంత 'లా' మాట్లాడారుగాని ఒకరు చెప్పినట్టు ఒకరు చెప్పలేదు. కొందరు "మీకేంఫర్వా లేదు. గట్టివాళ్లనుపెట్టుకోండి. డబ్బుకు చూడకండి" అన్నారు. మరికొందరు బద్ధకస్థులు, "ఎందుకొచ్చింది? రాజీపడండి!" అన్నారు ఒక త్యాప్షురిమాత్రం మీరు "చిత్తుగా ఓడి పోతారు. ఇటువంటి కేసులోనే వెనక బొంబాయి హైకోర్టు తీర్పొకటి మీకువిరుద్ధంగా ఉంది. నేనే మీస్థానంలో ఉంటే ఆ స్టినొదిలేసుకుంటాను!" అనేశాడు. ఎవరిమాట నమ్మాలో

చలమయ్యకి తెలియలేదు. పైగా కాసీతో పొయ్యేదానికి కాంతం రూపాయిఖర్చుపెట్టిస్తాడు. టాక్సీలకిందా, హోటళ్ల కిందా, ప్లీడర్ల ఫీజుకిందా అయిదారువందలు చెల్లిందిగాని పర్యవసానం లేదు. పైపెచ్చు కాంతం "అప్పుడే ఏమయింది? ఆవగింజలో అర్ధభాగం కాలేదు" అన్నాడు.

ఆ బొంబాయి హైకోర్టు తీర్పు ఇక్కడ వర్తిస్తుందో లేదోనని విచారించడానికిమళ్లీ అందరిచుట్టూతిరిగారు. కొందరు, "అబ్బే, ఇదివేరు" అదివేరు అన్నారు. మరికొందరు, "చెప్పలేం! జాగ్రత్తగా చూడాలి" అన్నారు. ఒకరిద్దరు, "జాగ్రత్తపడవలసిన విషయమే" అన్నారు.

చివరకి వ్యాజ్యంలోకి దిగటమే ఖాయమయింది. రాజీ పడాలనే కోరిక అవతలివాళ్ల కుండాలని ప్లీడర్లు నమ్మకంగా చెప్పారు.

"చూశావా, బావా? నువ్వు డబ్బయిపోతోందో అంటావుగాని లోతుపాతులు తెలుసుకోవు. టాక్సీల్లో తిరక్కపోతే రోజుకు ఒక్కప్లీడర్ని కన్న చూడలేం. వాడు మనకేసి చూడడు. అంతా ధైర్యంచెబుతున్నారు కనక దిగి చూడు. నా సహకారం నీకెప్పుడూ ఉండనేఉంది!" అన్నాడు కాంతం.

ఈవ్యాజ్యంతో మళ్లీ కాంతం చలమయ్యగారికి దగ్గిరవాడైనాడు.

వాళ్లిద్దరూ పట్నంనించి తిరిగివచ్చేసరికి యశోదలో

చాలా మార్పు జరిగినట్టు కనబడింది. ఆమె దక్షిణామూర్తి మాటలకు ఇప్పుడు నవ్వుతున్నది. వాళ్లిద్దరూ కాపరంచేసే భార్యాభర్తల్లాగా ఉన్నారు.

కాంతానికి అంతా అర్థమయింది. దక్షిణామూర్తి సరిగా తను అనుమానించినట్టే చేస్తున్నాడు. వాడు హోటల్లో పని మానేసి నెలరోజులయింది. మళ్లీ పనికోసం ప్రయత్నించి నట్టు లేదు. తాను ఊళ్లో లేనిరోజుల్లో యశోద "అబ్బాయి" కి కొత్త బట్టలు కొనిపెట్టింది, సిల్కుచొక్కాలు కుట్టించింది. ఈ దక్షిణామూర్తి వెధవ తనని తోసిరాజని పీఠం ఎక్కి కూచు న్నాడు. వీణ్ణి దించాలి. తను కష్టపడి కేసుగెలిపిస్తే ఈ వెధవ అనుభవించనా? ఒక్కనాటికీ వీలుపడదు. తన బొందెలో ప్రాణం ఉండగా ఆపని జరగటానికి వీల్లేదు. వీడి భరతం పట్టించాలి.

కాని ఎట్లా?

సూటిగా నిజం చెప్పేస్తే? నిజంకన్న పదునైన అస్త్రం లేదు. ముందు వ్యాజ్యంపెట్టుకుని చలనయ్యతనని వొదులుకో లేడు. కానీ ఇంకో అడ్డుండుంది. నిజం తెలిసిపోతే యశోద ఇక ఎన్నటికీ తనని క్షమించదు. తనకు అపకారం జరక్కుండా దక్షిణామూర్తిగాణ్ణి దాటించేస్తే యశోద యావజ్జీవమూ తనకు కృతజ్ఞురాలై ఉంటుంది. తను కేసు గెలిపించడూ మరి?

దీని కేమిటి ఉపాయం?

తనవంటి రసికచక్రవర్తికి లొంగని దాన్ని వీడు ఇట్టే

బుట్టలో వేశాడే! ఏముందీ? నేనే నారాయణశాస్త్రినని ప్రమాణాలు చేసిఉంటాడు. పిచ్చికట్టె నమ్మింది! ఫలెక్కప్రకారం చూసినా యశోద తనది! అటువంటి యశోద కుక్క ముట్టు కున్నట్టు ఈవెధవ ముట్టుకోనా? తను ఊళ్లో ఉంటే ఇంతపని జరక్కపోను.

ఏమిటి ఉపాయం?

ఆకాశరామన్న ఉత్తరం రాస్తే? యశోదచించి అవతల పారేస్తుంది. ఉత్తరం చాలదు. మనిషి ఒత్తిడి కావాలి. పోలీసుల దగ్గిర చార్జి పెడితే, వీడు మరొకడని? రుజువు చేసుకోవలిసి వస్తుంది.

వెధవ, కోటలో కూర్చునట్టు ఎంత బలంగా కూచున్నాడో! అందుకే వాడి కా ధైర్యం. వాడికూ్కడా నిజంగా బుర్ర వుంది.

ఒక బుర్రగలవాడు మరొక బుర్ర గలవాణ్ణి గుర్తించటంలో స్వారస్యం ఉంది. కాంతం అటువంటి స్వారస్యం ప్రకటించాడు. కాని తన ప్రయత్నం మాత్రం మానలేదు.

రెండు రోజుల్లు గడచినై. ఒకరాత్రివేళ కాంతాని కొక ఆలోచన—ఒక గొప్ప, అద్భుతమైన, అత్యద్భుతమైన, బ్రహ్మాండమైన, తల పగిలిపొయ్యే ఆలోచన—తట్టింది. రాత్రల్లా నిద్ర పట్టలేదు. ఇంత గొప్ప ఆలోచన తనకు కాగా తట్టిందను కున్నాడు. దీన్ని ఎప్పుడాచరణలో పెడదామా, ఎప్పుడా

తెల్లారుతుందా, ఎప్పుడు నారిగాణ్ణి చూస్తానా అని నిద్ర లేకుండా రాత్రల్లా తహతహలాడాడు.

నారిగా డెందుకంటే, వాడు లేకుండా ఈ ఆలోచన ఆచరణలో పెట్టటం కష్టం!

11

మర్నాడు తెల్లవారింది. అయితే అందరికీ ఒక విధంగా తెల్లవారలేదు. కాంతానికి భళ్లున తెల్లవారింది. యశోదకీ దక్షిణామూర్తికీ చాలా అందంగా తెల్లవారింది. ఒక రాత్రి వేళ ఆమె అతని గదికి వెళ్లింది. తెల్లవారుజామున ఇద్దరూ కిటికీదగ్గిర నిలబడ్డారు.

"రోజూ ఇట్లా ఆరంభం కావాలి!" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి ఆమె చెంప ముద్దుపెట్టుకుని.

"ఇక నేను పోవాలి!" అన్నది యశోద.

"అవును, పోవాలి!" అన్నాడతను, ఆమెను చుట్టిన చేతులు తియ్యకుండానే.

"మంచి అబ్బాయిలు అల్లరి చెయ్యకూడదు."

"మంచి అబ్బాయిలు చేసేపనులు అల్లరి కావు!"

"పోతానమ్మా!"

"అట్లా మంచిగా అడిగితే పోవచ్చునమ్మా!"

ఆపూట దక్షిణామూర్తి కాలకృత్యాలు తీర్చుకుని, స్నానంచేసి బట్టలు వేసుకుంటుండే సమయానికి ఎనిమిది గంట

లయింది. ఆసమయానికి యశోద కాఫీ తెచ్చి అతని బల్లమీద పెట్టి, "మీకోసం ఎవరో వచ్చారు, చెప్పుకోండి!" అన్నది.

కొట్టినట్టుగా వెనక్కి తిరిగి దక్షిణామూర్తి "నాకోసం ఎవరొస్తారు?" అన్నాడు.

"పాపం, ఆవిణ్ణి చూడటానికి మీరు వెళ్ళక, అంత ముసలిదాన్ని మీకోసం రప్పిస్తారా?" అన్నది యశోద.

"ఎవరాముసలిది? ఏమిటి నువ్వంటున్నది?" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి కంగారుగా.

"కనుక్కోలేరు; పాపం, చెప్పేస్తాను—మీ నాయనమ్మ!"

దక్షిణామూర్తి గదిలోనించి పరిగుత్తాడన్నమాట. అవ్వా మనవలు కలుసుకొని ఏం చేసుకుంటారో చూదామని యశోదకూడా అతని వెంటే పరిగెత్తింది.

ఎనభైఏళ్ల వృద్ధ మంచంమీద వొంగి కూచుని ఉంది. ఆవిడకి దక్షిణామూర్తి అలికిడి వినపడ్డట్టే లేదు. ఆమె వెంట వచ్చిన కుర్రవాడు కాబోలు అంత దూరాన మూరుకేసి చూస్తూ నిలబడ్డాడు.

ఆమెను చూడగానే దక్షిణామూర్తి కొయ్యబారి పోయినట్టు ఆగాడు—ఒక్క క్షణంపాటు. ఆక్షణంలోనూ యశోద అనుమానాలన్నీ తిరిగి వచ్చినై. ఆవిడను చూసి తన మొగుడెందుకట్లా బిగుసుకుపోవాలి? ఇదేనా అతనికి నిజమైన పరీక్ష?

దక్షిణామూర్తి రెండంగల్లో ముసలిదానిదగ్గిరికి వెళ్లి ఆమెపక్కనే కూచుని రెండుచేతులూ పొదివి పట్టుకుని "ఏం, నాయనమ్మా? నాకోసంవాచ్చావా?" అన్నాడు.

"అందులో ఏముంది? మీనాయనమ్మ అని నేను ఎందుకు చెప్పాను? నాతెలివితెల్లారా!" అనుకున్నది యశోద.

"ఎన్నాళ్లయిందిరా, బాబు! లేచి పోయినావుటగా! ఏదీ మొహం చూడనీ!" అంటూ ముసలిది దక్షిణామూర్తి మొహమూ, బుజాలు తడివింది. "మాట వినపడదు గాదా! కళ్లు కనపడవుగదా!"

"మరెందు కొచ్చావూ? నేనే వచ్చేవాణ్ణిగా!" అని అరిచాడు దక్షిణామూర్తి.

"నువ్వా? నీకు నాగొడవే పట్టింది?"

"అదేమిటి, నాయనమ్మా! ఇక బతికినన్నాళ్లూ నా దగ్గిరే ఉండు!"

"నీమొహం! నీతండ్రి నామొహాన మొద్దులు పెట్టాడా? నువ్వు చేస్తావు! ఏమిటో!...నీకు మీతాతపేరు పెట్టుకోమంటే విన్నాడూ? వాడి జన్మ చెడా!"

"ఆయన పెట్టకపోతే నేపెట్టుకోను, నాయనమ్మా?"

"ఏదో, ఏపేరయితే ఏం? నాలుకాలాల పాటు బాగుండు, నాయనా. నీకడుపుచల్లగా! నీతల్లికడుపు చల్లగా"!

ముసలావిడ ఈమాటలంటూ ఉండగా వీధినాటకంలో

బాణాసురుడు వచ్చినట్టు కాంతం, ఎవరో ఒక పెద్దమనిషిని వెంటబెట్టుకుని దూకుడుగా వచ్చి, యశోదను చూస్తూనే, "నాన్న ఏడే?" అన్నాడు. ఈ సమయానికే ఆ రెండో వ్యక్తి అకస్మాత్తుగా దక్షిణామూర్తిని చూచి మొహం చాటంత చేసుకుని, "ఏం రోయ్, దక్షిమూర్తి! ఇక్కడున్నావేం? నిన్ను నేను కిందటిసారి చూచినప్పుడు నువు పూనాలో ఏదో ఆఫీసు చిమ్ముతున్నావే!" అన్నాడు.

దక్షిణామూర్తి లేచి నిలబడ్డాడు. అతని మొహం పాలిపోయింది. పెదిమలు వొణుకుతున్నాయి. అతను ఒక్కసారి యశోద కేసి చూసి మళ్లీ తనను పలకరించిన మనిషి కేసి చూశాడు.

"ఏమిటి, నన్ను గుర్తించలా?" అన్నాడా మనిషి.

"ఏమిట్రా? వీడి పేరు నారాయణశాస్త్రి కాదూ? ఇంకో పేరుతో పిలుస్తావేం?" అన్నాడు కాంతం తనతో వచ్చిన వాడితో.

"వీడా? వీడిపేరు నారాయణశాస్త్రి?" పెద్ద నవ్వు "వీడు దక్షిణామూర్తిరా!"

"ఛా!"

"వీడు ఆ పూనాలో పాకీపని చేసుకునేవాడు!"

"ఓరి, త్రాష్టుడా?...ఎంత పని చేశాడూ? మా బావకి భలే టోపీ వేశాడే! నిష్కారణంగా మా మేనగోడల్ని

గోతిలో తోశాడే! కొంప లంటుకున్న య్యే! ఇదేంప్రారబ్ధంరా, భగవంతుడా?" అని కాంతం వాపోవసాగాడు.

ఈ సంభాషణంతా వింటున్న యశోదకి దడ పుట్టుకొచ్చింది. ముచ్చెమటలు పోసినై. తల తిరిగింది. మోకాళ్లు నీరసించాయి. ఆమె కాంతంకేసీ, తన మొగుడికేసీ వెర్రి దానల్లే చూడసాగింది. ఈ సంభాషణంతా ఒకెత్తూ, దక్షిణామూర్తిమౌనం ఒకెత్తూ అయింది ఆమె ప్రాణానికి. అతను ఒక్క మాటైనా ఆడడేం? వీళ్లనే మాటలన్నీ అబద్ధాలనడేం? అట్లా చూస్తూ నిలబడతాడేం? అత నట్లా రాతిబొమ్మల్లే నిలుచునేకన్న వాళ్లు చెప్పేది నిజమన్నా తనకు ఊపిరి సలిపే టట్టు కనబడ్డది.

ఈ సమయానికి సరిగా చలమయ్యగారు వచ్చాడు. ఆయన వస్తూనే ఏదో జరిగిం దని పసి కట్టాడు.

"ఏమిట్రా, కాంతం? ఏమిటి? ఏమిటి?" అన్నాడు తనకే ఆదుర్దాతో.

"ఇంకా ఏమిటంటా వేమిటి? వీడు నారాయణశాస్త్రి కాడుట. వీడి అసలుపేరు ...అదేమిటీ?—దక్షిణామూర్తిట. మనవాడు పూనాలో చూశాట్ట. బాగా ఎరుగునట! నీకొంప నిలువునా కూలింది. నీకూతురి బతుకు గంగలో కలిసింది. ఏంచేస్తావో చెయ్యి! ఎవరిఖర్మ కెవరు కర్తలు!" అన్నాడు కాంతం.

చలమయ్యమాటకు తోణకలేదు. అందుకు ఆయన్ని నిజంగా మెచ్చుకోవలిసిందే. ఆయన దక్షిణామూర్తికేసి తిరిగి, "ఏమిటి ఇదంతా? నువ్వు మా అల్లుడవికావా?" అన్నాడు.

"ఇప్పు డిక అల్లుడే!" అన్నాడు కాంతం, హాస్యమనుకుని.

"ఛత్, నువ్వూరుకో!... ఏమిటోయ్? పలకవేం? నిన్నే?" అన్నాడు చలమయ్య.

ఈసారి దక్షిణామూర్తి నోరు విప్పాడు. అతను మాట్లాడుతుంటే అతనికెవరూ అడ్డంరాలేదు. కాంతం అడ్డంపోదామనుకున్నాడుగాని సాధ్యంకాలేదు.

"నా పేరు నారాయణశాస్త్రి అని నేనెన్నడూ అనలేదు. ప్రాణం దక్కించుకునేటందుకైనా నే నాపేరు చెప్పుకోను. ఈ మనిషి చెప్పినట్టు నేను ఆఫీసులు ఊడ్చినమాట ఇంచుమించు నిజమేగాని, ఈయన ఈ క్షణంవరకూ నన్నెడూ చూడలేదు. ఆయన నాపేరు కనుక్కున్నట్టే ఈయనపేరు నేను కూడా చెప్పగలను—నారిగాడు."

దక్షిణామూర్తి ఈమాట అనగానే కాంతం వెంట వచ్చిన స్నేహితుడి మొహం కందగడ్డ అయింది.

"ఈ సంగతి నాకెట్లా తెలుసునంటే: పూనాలో ఒక రోజు రాత్రి నారిగాడనే ఒక పగటిబాగోతుణ్ణి గురించి ఈ కాంతంగారు నాకు చాలాసార్లు చెప్పారు. ఈయన ఎంత నట

నైనా చెయ్యగలడుట. ఎంతమందికో టోపీ వేశాడుట. ఎన్ని ఫోర్జరీలో, ఆకాశరామన్న ఉత్తరాలో రాశాడుట. ఈయన ఇక్కడ చేసిననటననుబట్టి ఈయన నాకేగాడేనని గ్రహించాను. ఈయన మొహం జేవురించటం చూస్తే నేను పొరపాటు పడ లేదని తెలిసింది.

"ఇక నే నిక్కడికి రావటం విషయం: నాఅంతట నేను రాలేదు. పూనానించి ఇక్కడికి టిక్కెట్టు కొనుక్కోవటానికి నాకు డబ్బెట్లా వస్తుంది—ఆఫీసులు తుడిచేవాడికి? నా మీద కాంతంగారు పెట్టుబడి చేశారు. నే నేం చెయ్యాలో ఒక రోజల్లా బోధపరిచాడు. వివరాలన్నీ బాగానే చెప్పాడు. ఈ ముసలిదాని మాటమాత్రం చెప్పటం మరిచాడు. బహుశా ఆయనకీ విణ్ణిగురించి తెలివిఉండదు.

"నేను అచ్చగా కాంతంగారు చెప్పినట్టే చెయ్యలేదు. కాళిదాసుగారి కవిత్వానికి నాపైత్యం చాలా జతచేశాను. లేకపోతే నేను మీతోనూ, మీ అమ్మాయితోనూ సాధ్యమైనంత త్వరలో స్నేహ బాంధవ్యాలు ఏర్పాటుచేసుకుని. ఈవిడకున్న ఆస్తంతా నాపేర రాయించుకుని అందులో సహం భాగం కాంతంగారి పేర రిజస్టరు చెయ్యవలసింది! నేనా పనిచెయ్యలేదు. మీ యిద్దరితోనూ వీలయినప్పుడల్లా పోట్లాడాను. యశోదను దూరాన ఉంచటానికి ప్రయత్నంచేసి ఆకర్షించానల్లే ఉంది. కాని నేను పశ్చాత్తాప పడటంలేదు.

యశోదలో మానవత్వం ఉంది. అటువంటిమనిషి ఒంటరిజీవితం గడపటం చాలా అన్యాయం."

"అందుకని నువ్వు వచ్చి ముగుమ్మతనం మీద వేసుకున్నావా?" అన్నాడు చలమయ్య పళ్లు బిగబట్టి.

చలమయ్య మాట్లాడగానే కాంతానికి ధైర్యంవచ్చింది.

"వీడు ఆరితేరిన గజదొంగ. వీడు నన్నుగురించి చెప్పినవన్నీ పచ్చిఅబద్ధాలు! వట్టి మోసం, మోసం!" అన్నాడు కాంతం గొంతు చించుకుని.

"ఏమిటి? పాపం, ఈపెద్దమనిషి నారిగాడు కానే కాదా?" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి అమాయికంగా.

'నారిగాడు' కాంతంకేసి తిరిగి, "నీ మొహంమల్లే ఉంది! నీ వెధవ ఆలోచనలూ, నువ్వూనూ!" అంటూ బయటికి వెళ్లాడు.

ఈసారి చలమయ్యగారు మాట్లాడేటప్పుడు గొంతు కొంచెం వొణికింది.

"నాబావమరిదిబతుకు నే నెరుగుదును. నువ్వు చెప్పినంతా వాడు చెయ్యగలవాడే! కాని నువ్వు—నువ్వుకూడా ఎందు కింత పనిచేశావు? నువ్వు చూడబోతే డబ్బు కాశపడ్డ వాడల్లే లేవు. నీలో పెద్దమనిషిలక్షణాలు కొన్ని ఉన్నట్టు కనిపిస్తుంది. నీకు నేనూ, నా కూతురూ ఏం ద్రోహం చేశాం? మమ్మల్నెందుకిట్లా అపఖ్యాతిపాలూ, నవ్వులపాలూ చేశావ్?

ఇదేం పని, నాయనా?'' అన్నాడు చలమయ్యగారు కళ్ల నీళ్ల పర్యంతమై.

"అపఖ్యాతీ! నవ్వులూనూ!" అని గొణుక్కుంటూ దక్షిణామూర్తి వొంగి ముసలమ్మ చెవిలో గట్టిగా, "నాయనమ్మా, నీ మొగుడు పేరేమిటో చెప్పవూ?'' అన్నాడు.

ముసలావిడకి అంతా అయోమయంగా ఉంది. ఎవరెవరో వచ్చి ఏమేమిటో మాట్లాడారు. ఆవిడకి ఒక్కటీ సరిగా వినిపించలేదు, ఒక్కటీ కనిపించలేదు. దక్షిణామూర్తి అడిగిన ఈ ప్రశ్నకు ముసలావిడ చప్పుడు కాకుండా నవ్వి, "మొగుడిపేరు చెబుతారుట్రా?'' అంది.

"ముసలిదానివి ఇక్కడా సిగ్గేనా? చెప్పాదూ!" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి.

"బతికున్న కాలంలో ఆయన పేరు దక్షిణామూర్తిశాస్త్రుల్లు'' అన్నది ముసలమ్మ.

దక్షిణామూర్తి నడుము పట్టుకు పోయినవాడల్లే మెల్లిగా లేచి మళ్లీ నిటారుగా నిలబడ్డాడు.

"మా నాన్న నాకు మా తాత పేరు పెట్టలేదు. ఆయన చావగానే నేనా పేరు పెట్టుకున్నాను. మా నాన్నను మీ రెరగరు. ఆయన కడుపున పుట్టటంకంటే మహాపాతకం నేను చెయ్యలేదు. ఆఫీసులు తుడవటం మంచివాళ్లూ, సత్పురుషులూ చేసే పని! మా నాన్న చావగానే నేను స్వేచ్ఛకోసం లేచి

బెదిరించినప్పుడు నాకు నవ్వొచ్చింది. నీజుట్టు నా చేతిందడ ఉందని నీ కేమాత్రమూ తెలీదు. నాధైర్యంచూసి నువ్వు నెస” చాలా సాహసి ననుకుంటా వనుకున్నాను. ఔనా?”

“నీసాహసం మండినట్టే ఉంది!” అంటూ కాంతం వెళ్లిపోయినాడు.

“ఒరే, మళ్లీ ఈగడప తొక్కకు! విన్నావా?” అని చలమయ్య కేకపెట్టాడు.

“బతికించావు, నాయనా! నాకు మొదటినించీ అనుమానంగానే ఉంది. మా కాంతంమాటలు వినేసరికి అనుకున్నంతా అయిందనుకున్నాను”—అన్నాడు చలమయ్య.

ఇంతసేపూ దక్షిణామూర్తి యశోదకేసి చూడలేదు. ఇప్పు డామెకేసి తిరిగాడు. ఆమెమొహంలో అతనికి కావలసిన భావం గోచరించింది.

12

మరోగంటకు చలమయ్యగారు వంటింటోకి తొంగి చూసాడు. యశోద వంటప్రయత్నంలో ఉంది.

“అన్నట్టు, అమ్మాయ్, వాళ్లు రాజీ బేరానికి వస్తున్నారే. మన ప్లీడర్లు రాజీపడవచ్చంటున్నారు.”

“రాజీ అవుదాం, నాన్నా! ఏమిటీ వెధవ వ్యాజ్యాల పీడ” అన్నది యశోద.

“నీకూ ఆబుద్ధే పుటిందీ?” అంటూ వెళ్లిపోయినాడు చలమయ్య.

అఘునాను. ఆయనచేసిన పెళ్లికూడా నాకు విషమే అయింది. ని దైవవశాత్తూ నాభార్య నాకు మళ్లా దొరికింది!''

"నేను నమ్మను. ఇదంతా ఏదో ఎత్తు. అసలీ ముసలి దెవరు? వీడు నాకు హోటల్లో దొరికిన ఒక అనామకుడు. వీడే మనకు కావలసిన మనిషి కావటం అసంభవం. కప్పె రాజుకొడుకు కావటానికి ఇదేమన్నా కథా?'' అన్నాడు కాంతం తన రంకుకాస్తా బయట పెట్టేసుకుని.

"ఒక్క క్షణంకింత మనం పూనాలో కలుసుకున్న మాట అబద్ధమై ఇంతలో ఎట్లా నిజమయింది? నీకు నేను దొరికాననుకుంటున్నావు. జరిగింది అది కాదు, నాకే నువ్వు దొరికావు. నాలుగురోజులు వరసగా నిన్ను చూసి ఎక్కడ చూశానా ఈమొహం అనుకున్నాను. అయిదోరోజు నా పెళ్లిలో చూశానని జ్ఞాపకంవచ్చింది. నేనే అప్పుడు నిన్ను పలకరించాను. నన్నికడికి తెచ్చిన కీర్తి నీకే దక్కుతుందిలే. నేను కాదనను. నువుకూడా నామొహం, తెలియకుండానే, పోల్చుకుని ఉంటావు. నన్ను తెచ్చి యశోద మొగుడని నాటకం ఆడాలని ఊరికే స్ఫురించలేదు. ఇంకొక మొహం చూస్తే నీ కాఆలోచనే తట్టిఉండదు. మొదటిసారి నీ ఆలోచన విన్నప్పుడు నిర్ఘాంతపోయినాను. 'అప్పుడన్నా నన్ను పోల్చుకుంటావనుకున్నాను. నువు పోల్చుకోలేదు. ఆతరవాత నిన్ను సులభంగానే మోసంచేసాను. ఆహోటల్లో నువు నన్ను